Tři sestry

A. P. Čechov

Drama o čtyřech dějstvích

OSOBY:
ANDREJ PROZOROV
NATÁLIE jeho milá, potom žena
OLGA
MÁŠA jeho sestry
IRINA
FJODOR KULYGIN profesor gymnázia, Mašin muž
ALEXANDR VERŠININ podplukovník, velitel baterie
NIKOLAJ TUZENBACH baron, poručík
VASILIJ SOLENÝ štábní kapitán
IVAN ČEBUTYKIN vojenský lékař
ALEXEJ FEDOTÍK podporučík
VLADIMÍR RODE podporučík
FERAPONT vrátný u krajské správy, stařec
ANFISA chůva, osmdesátiletá žena

Odehrává se v krajském městě.

PRVNÍ DĚJSTVÍ

V domě Prozorovových. Salón se sloupovím, za nímž je vidět velkou halu. Je poledne, venku vesele svití slunce. V hale stojí prostřený stůl.

(Olga v modré uniformě, jakou nosily profesorky dívčího gymnázia, neustále opravuje školní sešity, vestoje i v chůzi – Máša v černých šatech sedí s kloboukem na klíně a čte knížku. Irina má bílé šaty, zamyšleně stojí)

OLGA: Dnes je to přesně rok, co umřel otec, pátého května, tys měla svátek, Irino. Byla pěkná zima, ten den sněžilo. Mně se zdálo, že to nepřežiju, tys ležela v mdlobách jako mrtvá. A teď po roce už to skoro nebolí, ty už nosíš bílé šaty a tváříš se šťastně. *[Hodiny odbíjejí dvanáct)* Tenkrát odbíjely taky. *(Pauza)*

Když otce nesli, hrála hudba, na hřbitově se střílelo. Byl to generál, velitel brigády, ale na pohřbu měl málo lidí. Ovšem tenkrát pršelo. Lilo jako z konve a do toho padal sníh.

IRINA: Už je to za námi!

(Za sloupovím v hale se u stolku objeví baron Tuzenbach, Čebutykin a Solený)

OLGA: Dneska je teplo, okna máme dokořán, ale břízy ještě nerozpučely. Otec dostal brigádu a odjel s námi z Moskvy a já si dobře pamatuju, že na začátku května, touhle dobou už v Moskvě všechno kvete, všude je teplo a všude plno slunce. Už je to jedenáct let a já si to všechno pamatuju jako kdybychom tam byly ještě včera. Bože můj! Dneska ráno jsem se probudila, viděla jsem tolik světla, viděla jsem, že jaro je tady, a zmocnila se mě taková radost, strašně se mi zachtělo zpátky domů.

ČEBUTYKIN: Až naprší a uschne!

TUZENBACH: Samozřejmě, to je nesmysl. *(Máša si nad knížkou pohvizduje)*

OLGA: Přestaň hvízdat, Mášo! To se přece nesluší! *[Pauza)*

Denně učím na gymnáziu a ještě dávám do večera kondice – pak mě nemá bolet hlava! Napadají mě už takové věci, jako nějakou stařenu. Vážně, za ty čtyři roky, co učím, cítím, že ze mě každý den vysává trochu sil a trochu mládí. A ve mně pořád roste a sílí jedna jediná touha…

IRINA: Odjet do Moskvy. Prodat dům, se vším tady skoncovat a do Moskvy…!

OLGA: Ano! Co nejrychleji do Moskvy. *(Čebutykin a Tuzenbach se smějí)*

IRINA: Z bratra zřejmě bude profesor a stejně tady nezůstane. Ale co

chudák Máša? To je ten problém.

OLGA: Máša k nám do Moskvy bude jezdit na celé léto, každý rok. *(Máša si tiše pohvizduje)*

IRINA: Když pánbu dá, všechno dobře dopadne. *(Hledí oknem)* Venku je hezky. Já nevím proč, ale mám dneska báječnou náladu! Ráno jsem si uvědomila, že mám svátek, a najednou mě popadla taková radost, vzpomněla jsem si na dětství, když byla ještě naživu maminka. A tak nádherné myšlenky se mi honily hlavou, tak nádherné!

OLGA: Ty dneska celá zříš, moc ti to sluší, moc. Máša je taky krásná. I Andrej by byl docela hezký, jenže trochu ztloustnul a to mu nesluší. Jenom já jsem zestárla, hodně jsem zhubla, asi proto, že mám s děvčaty na gymnáziu trápení. Ale dneska mám volno, jsem doma a hlava mě nebolí, cítím se mladší než včera. Je mi osmadvacet… Všechno je v pořádku, pánbu je spravedlivý, ale zdá se mi, že kdybych se vdala a celý den seděla doma, bylo by to lepší. *(Pauza)* Milovala bych svého muže.

TUZENBACH: *(Solenému)* Mluvíte takové nesmysly, že už vás nemůžu poslouchat. *(Vejde do salónu)* Málem bych zapomněl. Dneska k vám přijde na návštěvu nový velitel naší baterie Veršinin. *(Sedne si k pianinu)*

OLGA: NO dobře. Bude mě těšit.

IRINA: Je starý?

TUZENBACH: Ani ne. Nejvýš tak čtyřicet, pětačtyřicet. *(Tiše brnká na piano)* Je to podle všeho fajn chlapík. Není hloupý, to beze sporu. Jenom hodně mluví.

IRINA: Je zajímavý?

TUZENBACH: Ano, docela zajímavý. Ale má ženu, tchyni a dvě holčičky. Přičemž je *ženatý* podruhé. Navštěvuje významnější rodiny a všude říká, že má ženu a dvě holčičky. Tady to taky řekne. Žena je trochu bláznivá, nosí dlouhý cop jako dívka, mluví jenom o vznešených věcech, o filozofii, a často páchá sebevraždu, zřejmě proto, aby muži znepříjemnila život. Já bych od takové dávno útek, ale on jí to trpí a jenom si všem stěžuje.

SOLENÝ: *(cestou z haly do salónu s Čebutykinem)* Jednou rukou zvednu čtvrt metráku, ale oběma rukama zvednu skoro metrák, ano, skoro metrák. Z toho pro mě vyplývá, že dva lidi nejsou dvakrát silnější než jeden člověk, ale třikrát, a možná i víckrát…

ČEBUTYKIN: *(čte při chůzi noviny)* Když vám padají vlasy… osm a půl gramu naftalínu se rozpustí ve čtvrtlitru lihu… natíráme denně… *(Zapisuje si do zápisníku)* To si poznamenám! *(Solenému)* Tak jak jsem řek, láhev uzavřete zátkou, kterou prochází skleněná rourka… Pak vezmete špetku prachobyčejného kamence…

IRINA: Doktore! Milý pane doktore!

ČEBUTYKIN: Copak, holčičko, co chcete, miláčku?

IRINA: Řekněte mi, proč jsem dneska tak šťastná? Zrovna jako bych plula na plachetnici, nade mnou obrovské modré nebe a po něm krouží velikánští ptáci. Proč je to tak? Proč?

ČEBUTYKIN: *(jí políbí obě ruce, něžně)* Jste velikánský bílý pták…

IRINA: Když jsem se dneska probudila, vstala a umyla se, tak mi najednou začalo připadat, že pro mě je na tomhle světě všecko jasné a že vím, jak má člověk žít. Milý doktore, vím všechno. Člověk má pracovat, každý má pracovat v potu tváře, ať je to, kdo chce, a jenom v tom spočívá smysl a cíl jeho života, jeho štěstí a jeho radost. Být dělníkem, který vstává, sotva začne svítat, a jde roztloukat kamení, nebo být pastýřem nebo učitelem, který učí děti, nebo strojvůdcem na železnici – tak se má žít… Bože můj, to bych radši byla dobytče nebo obyčejný kůň, jen abych mohla pracovat, než mladá paní, která vstává v poledne, potom pije v posteli kávu, potom se dvě hodiny obléká… to je přece strašné! Dostala jsem takovou chuť do práce, jako má člověk chuť se v horku napít. A slibte mi, doktore, že jestli nebudu brzo vstávat a pracovat, přestanete se mnou kamarádit.

ČEBUTYKIN: *(něžně)* Slibuju, slibuju…

OLGA: Otec nás naučil vstávat v sedm hodin. Teď se Irina v sedm probudí a nejmíň do devíti leží a o čemsi přemýšlí. A tváří se hlubokomyslně! *(Směje se)*

IRINA: Ty ve mně pořád vidíš malou holku a divíš se, že vůbec přemýšlím. Mně už je dvacet let!

TUZENBACH: Touha po práci, můj bože, jak dobře to chápu! Já jsem v životě ani jednou nepracoval. Narodil jsem se ve studeném jalovém Petrohradě v rodině, která nikdy nepoznala práci a nikdy neměla žádné starosti. Pamatuju si, že když jsem přijížděl domů z vojenské školy, tak mi lokaj zouval holínky, já přitom dělal psí kusy, ale matka ke mně vzhlížela s úctou, překvapilo ji, že se někteří lidé na mě dívali jinak. Mě chránili před každou prací. A jen taktak mě uchránili, jen taktak! Přišla doba, valí se na nás na všecky kolos, chystá se zdravá, silná bouře, která už je blízko a smete z tváře naší společnosti lenost, lhostejnost, odpor k práci a prohnilou nudu. Budu pracovat a za takových pětadvacet, třicet let už bude pracovat každý. Každý!

ČEBUTYKIN: Já pracovat nebudu.

TUZENBACH: S vámi se nepočítá.

SOLENÝ: Za pětadvacet let už nebudete na světě, zaplaťpámbu. Do dvou, do tří let vás klepne pepka nebo se rozčilím já a proženu vám hlavu kulí, andílku. *(Vytáhne z kapsy lahvičku s voňavkou a kápne si na prsa a na*

ruce)

ČEBUTYKIN: *(se směje)* Ale já jsem opravdu nikdy nic nedělal. Od promoce na univerzitě jsem nehnul prstem, dokonce jsem nepřečet ani jedinou knížku, čet jsem jenom noviny… *(Vyndá z kapsy další noviny)* Prosím… Vím z novin, že byl, dejme tomu, Dobroljubov, ale co napsal, to nevím… Pámbuví…

(Je slyšet, jak do podlahy tluče někdo zdola, ze spodního pokoje)

Aha… Volají mě dolů, někdo ke mně přišel. Okamžik… já se hned vrátím… *(Spěšně odchází, prohrabuje si plnovous)*

IRINA: TO si něco vymyslel.

TUZENBACH: Ano, tvářil se slavnostně, zřejmě vám teď přinese dárek. IRINA: Bože můj!

OLGA: TO je hrozné. Ten dělá vždycky hlouposti.

MÁŠA: Na břehu moře dub se tyčí, řetězem zlatým upoután… Řetězem zlatým upoután… *(Vstane a tiše si zpívá)*

OLGA: S tebou dnes nic není, Mášo.

(Máša si tiše zpívá a nasazuje si klobouk) Kam jdeš?

MÁŠA: Domů. IRINA: Prosím tě!…

TUZENBACH: Domů, když má svátek?

MÁŠA: Není to jedno?… Přijdu večer. Sbohem Irinko… *(Líbá ji)* Přeju ti ještě jednou, abys byla zdravá a šťastná. Dřív, když byl ještě otec naživu, bývalo u nás na jmeninách třicet, čtyřicet důstojníků, bylo tu hlučno, ale dnes je nás tady pět a půl a je tu ticho jako na poušti… Já jdu, mám dneska špatný den, všecko mě štve, radši mě neposlouchej. *(Směje se, ale v očích má slzy)* Promluvíme si později, zatím sbohem, má milá, půjdu někam pryč.

IRINA: *(nespokojeně)* Ty seš ale…

OLGA: *(V slzách)* Já ti rozumím, Mášo.

SOLENÝ: Když filozofuje muž, tak je z toho filozofie nebo taky sofistika. Když ovšem filozofuje žena nebo dvě ženy, tak z toho je – strč prst skrz krk.

MÁŠA: CO tím chcete říct, příšerně strašlivý člověče?

SOLENÝ: Nic. Ani vzdychnout nestačil a medvěd už s ním zatočil. *(Pauza)*

MÁŠA: *(Olze, rozzlobeně)* Přestaň řvát! *(Vejdou Anfisa a Ferapont s dortem)*

ANFISA: Jen pojď, chlapče. Pojď dál, nohy máš čistý. *(Irině)* Z krajské správy, od Protopopova… dort vod pana Protopopova.

IRINA: Děkuju. Vyřiď, že děkuju. *(Bere si dort)*

FERAPONT: Cože?

IRINA: *(hlasitěji)* Ze děkuju!

OLGA: Anfiso, dej mu kousek. Feraponte, jděte s ní, dostanete kousek dortu.

FERAPONT: Cože?

ANFISA: Pojď, chlapče, pojď se mnou… *(Odchází s Ferapontem)*

MÁŠA: Nemám ho ráda, toho Protopopova. Michala nebo Ivana či jak se jmenuje. Ten by se na jmeniny zvát neměl. IRINA: Já ho nezvala. MÁŠA: COŽ je dobře.

(Vejde Čebutykin, za ním voják se stříbrným samovarem, všeobecný údiv a nespokojenost)

OLGA: *(schová obličej v dlaních)* Samovar! To je hrůza! *(Odejde do haly ke stolu)*

IRINA: Drahoušku, doktore, co to děláte?

TUZENBACH: (se *směje)* Já jsem vám to říkal.

MÁŠA: Pane doktore, vy jste naprosto bezohledný!

ČEBUTYKIN: Milé dobré dámy, vy jste to jediné, co mám, jste mi ze všeho na světě nejdražší. Mně bude brzy šedesát, jsem dědek, jsem sám, bezvýznamný dědek… není ve mně nic dobrého, jenom to, že vás mám rád, a kdyby vás nebylo, dávno už bych na tomhle světě nežil… *(Irině)* Milá moje holčičko, znám vás už od narození… choval jsem vás v náručí… miloval jsem nebožku maminku…

IRINA: Ale proč tak drahé dárky?

ČEBUTYKIN: *(zlostně, se slzami v očích)* Drahé dárky… Jděte se vycpat! *(Vojákovi)* Odnes to támhle… *(Pošklebuje se)* Drahé dárky…! *(Voják odnese samovar do haly)*

ANFISA: *(jde salónem)* Děvčata, je tu nějakej plukovník! Sundal si plášť a jde sem, děti. Irinko, ne abys byla drzá a nezdvořilá… *(Odchází)* A už jsme měli bejt dávno po snídani… Bože, bože.

TUZENBACH: TO bude asi Veršinin. *(Vejde Veršinin)* Podplukovník Veršinin!

VERŠININ: *(Máše a Irině)* Dovolte, abych se představil: Veršinin. Mám velkou, opravdu velkou radost, že vás konečně vidím. Tak takhle dnes vypadáte! Můj ty bože!

IRINA: Posaďte se, prosím. Velmi nás těší.

VERŠININ: *(vesele)* Mám takovou radost, opravdu, takovou radost! Ale byly jste přece tři sestry. Pamatuju se na tři holčičky. Nevím už, jak jste vypadaly, ale že váš otec, plukovník Prozorov, měl tři malé holčičky, to si dobře pamatuju a viděl jsem to na vlastní oči. Jak ten čas letí! Můj ty bože, jak ten čas letí!

TUZENBACH: Pan podplukovník je z Moskvy.

IRINA: Z Moskvy? Vy jste z Moskvy?

VERŠININ: Ano. Váš nebožtík otec tam byl velitelem baterie a já byl důstojníkem u stejné brigády. *(Máše)* Mně se zdá, že vás si trochu pamatuju.

MÁŠA: Ale já vás ne!

IRINA: Olgo! Olgo! *(Volá do haly)* Pojď sem přeci! *(Olga přijde z haly do salónu)* Podplukovník Veršinin je z Moskvy.

VERŠININ: Tak vy jste tedy Olga, nejstarší… A vy jste Marie… A vy jste Irina, nejmladší…

OLGA: Vy jste z Moskvy?

VERŠININ: Ale ano. Studoval jsem v Moskvě a začal jsem tam vojenskou dráhu, dlouho jsem tam sloužil, nakonec jsem dostal baterii tady, tak jsem se přestěhoval sem, jak vidíte. Já si vás vlastně nepamatuju, já si jenom pamatuju, že jste byly tři sestry. Vašeho otce si pamatuju dobře, zavřu oči a vidím ho jako živého. V Moskvě jsem k vám chodíval…

OLGA: Mně se zdálo, že si všechny pamatuju – a najednou…

IRINA: Tak vy jste z Moskvy… To je překvapení!

OLGA: Vždyť my se tam budeme stěhovat!

IRINA: Na podzim tam už asi budeme. Je to naše rodné město, narodily jsme se tam… Ve Staré barvířské ulici… *(Obě se radostně smějí)*

MÁŠA: Potkaly jsme krajana. To je překvapení! *(Živě)* Teď jsem si vzpomněla! Pamatuješ, Olgo, jak se u nás říkalo „zamilovaný major“? Byl jste tenkrát poručík a byl jste do někoho zamilovaný a všichni vás škádlili a „povýšili“ vás na majora…

VERŠININ: *(se směje)* Ano, ano… Zamilovaný major, to je pravda…

MÁŠA: Tenkrát jste měl jenom knírek… Zestárnul jste! *(Se slzami v očích)* Hodně jste zestárnul!

VERŠININ: Ano, když mi říkali zamilovaný major, to jsem byl ještě mladý, byl jsem zamilovaný. Teď už je to všecko pryč.

OLGA: Ale nemáte ještě ani jeden šedivý vlas. Zestárnul jste, ale ještě nejste starý.

VERŠININ: Nicméně, třiačtyřicet už mi je. Ale kdy jste vy odjely z Moskvy?

IRINA: Je to jedenáct let. Prosím tě, Mášo, proč pláčeš, blázínku… *(Se slzami v očích)* Já se taky rozpláču…

MÁŠA: TO nic. A ve které ulici jste bydlel?

VERŠININ: Ve Staré barvířské.

OLGA: A my taky tam…

VERŠININ: Jeden čas jsem bydlel v Německé ulici. Z Německé jsem chodíval do Červených kasáren. Tam je cestou takový ponurý most, pod

mostem hučí voda. Když jde člověk sám, padá na něj smutek. *(Pauza)*

Ale tady je řeka tak široká, tak bohatá! Nádherná řeka!

OLGA: Ano, jenže je tady chladno. Je tu zima a komáři…

VERŠININ: Ale kdepak! Tady je přece zdravé, pěkné slovanské podnebí. Les, řeka… a jsou tady taky břízy. Milé skromné břízy, mám je ze všech stromů nejraději. Tady se žije dobře. Jenom se divím, že na nejbližší nádraží je odsud dvacet kilometrů… A nikdo neví proč.

SOLENÝ: Já vím proč.

(Všichni se na nebo dívají)

Protože kdyby *nádraží bylo* blízko, tak by nebylo daleko, ale když je daleko, tak to znamená, že není blízko.

(Trapné mlčení)

TUZENBACH: Pan kapitán vtipkuje.

OLGA: Teď si na vás vzpomínám. Ano, pamatuj u se.

VERŠININ: Znal jsem vaši maminku.

ČEBUTYKIN: TO byla dobrá duše, dej pámbu věčnou slávu.

IRINA: Je pochovaná v Moskvě.

OLGA: Na Novo-Děvičím hřbitově…

MÁŠA: Představte si, já už pomalu zapomínám, jak vypadala. Nás si taky nikdo nebude pamatovat. Zapomene se na nás.

VERŠININ: Ano. Zapomene. To už je náš osud, s tím se nedá nic dělat. Na to, co se nám dneska zdá závažné, významné, velmi důležité, na to se – až přijde čas – zapomene nebo se to bude zdát nepodstatné. *(Pauza)*

A zajímavé je, že my teď vůbec nemůžeme vědět, co se vlastně bude považovat za vznešené, důležité a co za ubohé a směšné. Copak se objevy Koperníkovy nebo dejme tomu Kolumbovy nezdály v první chvíli zbytečné, směšné, a nějaký čirý nesmysl napsaný jakýmsi bláznem se naopak nezdál pravdivý? A může se stát, že náš dnešní život, se kterým se tak smiřujeme, se časem bude zdát divný, trapný, hloupý, nedostatečně čistý a možná že dokonce hříšný…

TUZENBACH: Kdoví? A možná že se o našem životě bude mluvit vzletně a bude se na něj vzpomínat s úctou. Teď už nejsou mučírny, nepopravuje se, nevtrhnou k nám cizí hordy, ale je zároveň ještě tolik utrpení!

SOLENÝ: *(vysokým hláskem)* Kvá-kvá-kvá… Baron si musí zaíilozofovat, i kdyby na sůl nebylo.

TUZENBACH: Nechte mě laskavě na pokoji, pane kapitáne… *(Sedne si jinam)* To už je nuda, koneckonců…

SOLENÝ: *(vysokým hláskem)* Kvá-kvá-kvá…

TUZENBACH: *(Veršininovi)* Utrpení, které se vyskytuje teď – a je ho velmi mnoho! – přece jenom svědčí o určitém vzestupu mravů, kterých se

už společnost dobrala…

VERŠININ: Ano, ano, ovšem.

ČEBUTYKIN: Vy jste před chvílí říkal, barone, že se o našem životě bude mluvit vzletně. Jenomže lidi jsou přece jenom nízké dušičky… *(Vstane)* Podívejte se na mě, na nízkou dušičku. Jenom pro mou útěchu se dá vzletně mluvit o tom, že můj život je pochopitelná záležitost. *(Za jevištěm někdo hraje na housle)*

MÁŠA: TO hraje Andrej. Bratr.

IRINA: TO je náš učenec. Zřejmě z něho bude profesor. Tatínek byl voják a jeho syn si zvolil vědeckou kariéru.

MÁŠA: Na tatínkovo přání.

OLGA: Dneska ráno jsme ho dlouho zlobily. Zdá se, že je trošku zamilovaný.

IRINA: DO jedné slečny. Dneska k nám pravděpodobně přijde.

MÁŠA: Můj bože, co ta si na sebe umí vzít! Nejde o to, že to není hezké a že to není módní, ale to už je prostě ubohost. Jakási podivná, sytě žlutá sukně s takovými tuctovými třásněmi a červená blůzička. A tváře vymydlené jako děvečka! Andrej není zamilovaný, to nemůžu připustit, přece má vkus! To ne! Jenom nás prostě *dráždí,* dělá si blázny. Včera jsem slyšela, že si ta slečna bude brát Protopopova, předsedu místní správy. Což je dobře… *(Do postranních dveří)* Andreji, pojď sem! Na okamžik, miláčku! *(Vejde Andrej)*

OLGA: TO je můj bratr.

VERŠININ: Veršinin.

ANDREJ: Prozorov. *(Utírá si zpocené čelo)* Vy jste tady teď velitelem baterie?

OLGA: Představ si, Andreji, že pan podplukovník je z Moskvy.

ANDREJ: Ano? No blahopřeju, teď vám sestřičky nedají pokoj.

VERŠININ: Já už vaše sestry asi nudím. IRINA: Podívejte, jaký rámeček mi dnes Andrej věnoval! *(Ukazuje rámeček na fotografii)* To dělal sám.

VERŠININ: *(hledí na rámeček a neví co říci)* Ano… to je…

IRINA: A tamhleten rámeček, co visí nad pianem, dělal taky on.

(Andrej mávne rukou a odchází) OLGA: Je to nejen učenec, ale hraje taky na housle, vyřezává různé věci ze dřeva, no prostě: na co sáhne, to se mu daří. Andreji, nechoď pryč! To je takový jeho zvyk: vždycky odejde. Pojď sem! *(Máša a Irina se do něho zavěsí a se smíchem ho vedou zpátky)*

MÁŠA: Jen pojď, jen pojď!

ANDREJ: Nechte mě, prosím vás.

MÁŠA: Nebuď směšný! Podplukovníkovi se kdysi říkalo zamilovaný major – a nezlobil se. Ani trochu.

VERŠININ: Ani trochu!

MÁŠA: A já ti budu říkat zamilovaný houslista!

IRINA: Nebo zamilovaný profesor…!

OLGA: Je zamilovaný! Andrejík je zamilovaný!

IRINA: *(tleská)* Bravo, bravo! Ještě jednou: Andrejík je zamilovaný!

ČEBUTYKIN: *(se zezadu přiblíží k Andrejovi a obejme ho oběma rukama kolem pasu)* Jenom pro tu lásku příroda nás na svět přivedla! *(Chechtá se, pořád drží noviny)*

ANDREJ: Tak dost, už toho nechte… *(Utírá si obličej)* Nespal jsem celou noc a nejsem teď ve své kůži, jak se říká. Do čtyř hodin jsem četl, potom jsem si lehnul, ale nic z toho nebylo. Přemýšlel jsem o různých věcech a vtom začalo svítat, slunce přímo leze do ložnice. Chci přes léto, dokud tady budu, přeložit jednu knížku z angličtiny.

VERŠININ: Vy čtete anglicky?

ANDREJ: Ano. Otec, dej mu pámbu nebe, nás utlačoval svou výchovou. Je to směšné a hloupé, ale stejně se to musí přiznat, že po jeho smrti jsem začal tloustnout a takhle jsem za rok ztloustnul, zrovna jako by se mé tělo osvobodilo od útlaku. Díky otci umíme všichni francouzsky, německy a anglicky. A Irina umí ještě italsky. Ale co to bylo za dřinu!

MÁŠA: Umět v tomhle městě tři jazyky, to je zbytečný přepych. Dokonce ani přepych ne, ale cosi zbytečného navíc, něco jako šestý prst. My umíme spoustu zbytečností…

VERŠININ: TO se povedlo! *(Směje se)* Umíte spoustu zbytečností! Já mám dojem, že neexistuje, že ani nemůže existovat město tak nudné a bezútěšné, aby v něm nebyl zapotřebí chytrý a vzdělaný člověk. Dejme tomu, že mezi stotisíci obyvateli tohoto města, pochopitelně zaostalého a drsného, jsou jenom tři takoví lidé, jako jste vy. Rozumí se samo sebou, že nad tím nevzdělaným davem nemůžete zvítězit. V průběhu života budete muset krok za krokem ustupovat, až se v tom stotisícovém houfu ztratíte, život vás ubije, ale přesto nezmizíte beze stopy, nezůstanete bez vlivu, takových lidí, jako jste vy, se po vás objeví možná už šest, potom dvanáct a tak dál, dokud nakonec takových lidí, jako jste vy, nebude většina. Za dvě stě, tři sta let bude život na zemi nepředstavitelně krásný, úžasný. Člověk takový život potřebuje, a jestli ho zatím nežije, tak by ho měl tušit, očekávat, snít o něm, připravovat se na něj, a proto musí vidět a umět víc než viděl a uměl jeho děd a jeho otec. *(Směje se) A* vy si stěžujete, že umíte spoustu zbytečností.

MÁŠA: *(si sundá klobouk)* Zůstanu na snídani.

IRINA: *(vzdychne)* To všechno by se mělo někam zapsat, vážně…

(Andrej na jevišti není, nepozorovaně odešel)

TUZENBACH: Říkáte, že uteče ještě hodně vody, než bude život na zemi krásný, úžasný. To je pravda. Ale aby se na něm člověk podílel už teď, i když jen z dálky, měl by se na něj už připravovat, měl by pracovat…

VERŠININ: *(vstane)* Ano. Vy tady ale máte květin! *(Rozhlíží se)* A celý dům je nádherný. To vám závidím! Já se celý život tloukl po malých bytech se dvěma židlemi, s jedním kanapem a s kamny, co vždycky kouří. Mně v životě chyběly právě takovéhle květiny… *(Mne si ruce)* No jo! Tak už to chodí!

TUZENBACH: Ano, člověk by měl pracovat. Vy si asi říkáte: aha, sentimentální Němec. Ale já jsem čestné slovo Rus a německy dokonce nemluvím. Můj otec byl pravoslavného *vyznání*… *(Pauza)*

VERŠININ: *(chodí po jevišti)* Já si často myslím, co by se stalo, kdyby měl člověk dva životy a ten druhý by začal žít znovu, od začátku? Kdyby jeden život, který už prožil, byl, jak se říká nanečisto a druhý načisto! Myslím, že by se v tom případě *každý* z nás především snažil neopakovat sám sebe, vytvořit si pro sebe jiné životní prostředí, zařídit si takovýhle dům s květinami, se spoustou světla… Já mám ženu a dvě holčičky, přičemž žena je dáma poněkud churavá a tak dále a tak dále, no a kdybych mohl začít život od začátku, tak bych se neženil… Ne, ne! *(Vejde Kulygin v uniformě, jakou nosili profesoři gymnázia)*

KULYGIN: *(jde k Irině)* Drahá švagrová, dovol, abych ti blahopřál k tvému svátku a z celého srdce ti upřímně přál pevné zdraví a všechno to, co se slečně v tvém věku může přát. A pak dovol, abych ti věnoval tuhle knížku. *(Podává jí knížku)* Padesátiletá historie našeho gymnázia, kterou jsem napsal já. Nestojí za řeč, neměl jsem prostě co dělat, ale přesto si ji přečti. Dobrý den, panstvo! *(Veršininovi)* Kulygin, profesor zdejšího gymnázia. Dvorní rada. *(Irině)* V té knížce najdeš seznam všech žáků, kteří absolvovali naše gymnázium za těch padesát let. Feci, quod potui, faciant meliora potenses. *(PolíbíMášu)* IRINA: Ale vždyť jsi mi tuhle knížku už jednou daroval, o velikonocích.

KULYGIN: (se *směje)* To není možné! V tom případě mi ji vrať. Anebo ji radši dej plukovníkovi. Vemte si ji, plukovníku. Někdy si ji přečtěte, až se budete nudit.

VERŠININ: Děkuju vám. *(Chystáse odejít)* Velice mě těšilo, že jsem poznal tak…

OLGA: Vy odcházíte? Ne, ne!

IRINA: Zůstanete u nás na snídani. Prosím vás!

OLGA: Udělal byste nám radost!

VERŠININ: *(se uklání)* Já se zřejmě dostal na oslavu svátku. Promiňte, nevěděl jsem to, neblahopřál jsem… *(Odchází s Olgou do haly)*

KULYGIN: Dneska je překrásný den, panstvo, den odpočinku, tak tedy budeme odpočívat, budeme se všichni bavit, každý přiměřeně svému věku a postavení. Koberce se budou muset na léto odnést a uložit, než zase přijde zima… a hezky s naftalínem… Římané byli zdraví, protože uměli pracovat a uměli také odpočívat, měli mens sana in corpore sano. Jejich život plynul ve známých formách. Náš ředitel říká: Co ztrácí svou formu, umírá… a v našem všedním životě platí totéž. *(Vezme Mášu kolem pasu, směje se)* Máša mě má ráda. Moje žena mě má ráda. A záclony se musí také uložit, jako ty koberce… Dneska mám radost, mám skvělou náladu. Pořádá se vycházka pedagogů a jejich rodin.

MÁŠA: Já nikam nejdu.

KULYGIN: *(zklamaně)* Proč, milá Mášo?

MÁŠA: Promluvíme si o tom později… *(Zlostně)* Dobře, tak já půjdu, ale teď mi dej pokoj, prosím tě… *(Vzdálí se od něho)*

KULYGIN: A potom večer strávíme u ředitele. Ten člověk nehledí na svůj chorobný stav a snaží se především udržovat kontakt se společností. Jeto vynikající, ničím nezkalená osobnost. Skvělý člověk. Včera po konferenci mi povídá: „Jsem unavený, pane kolego! Unavený!“ *(Pohlédne na nástěnné hodiny, potom na své hodinky)* Vaše hodiny jdou o sedm minut napřed. Ano, jsem unavený, říkal. *(Za jevištěm jsou slyšet housle)*

OLGA: Panstvo! Račte prosím ke stolu! Máme dort!

KULYGIN: Ach, milá Olgo! Představ si, má milá, že jsem včera pracoval od rána do večera, do jedenácti hodin, byl jsem z toho velmi unavený, ale dneska se cítím… jsem šťastný. *(Odchází do haly ke stolu)* Milá Olgo…

ČEBUTYKIN: *(strčí noviny do kapsy, pročísne si plnovous)* Dort? Výborně!

MÁŠA: *(Čebutykinovi, přísně)* Ale pozor: dneska nebudete nic pít. Slyšíte? Vám to škodí!

ČEBUTYKIN: Ale, ale! To už mám za sebou. Dva roky už jsem se pořádně nenapil. *(Netrpělivě) A* vůbec, děvenko, vždyť je to prašť jako uhoď!

MÁŠA: Stejně! Ne abyste pil! To nesmíte. *(Zlostně, ale tak aby to neslyšel manžel)* Znovu se nudit celý večer u ředitele, krucifix!

TUZENBACH: Já bych na vašem místě nikam nechodil… docela jednoduše.

ČEBUTYKIN: Nechoďte nikam, drahoušku.

MÁŠA: JO, nechoďte… Zatracenej nesnesitelnej život… *(Jde do haly)*

ČEBUTYKIN: *(jde za ní)* Ale prosím vás!

SOLENÝ: *(jde do haly)* Kvá-kvá-kvá…

TUZENBACH: Nechte toho, kapitáne. Už je toho dost.

SOLENÝ: Kvá-kvá-kvá…

KULYGIN: *(vesele)* Na zdraví, plukovníku! Já jsem pedagog a sem patřím jako příbuzný: Mašin muž… Ona je hodná, velmi hodná…

VERŠININ: Zkusím tuhle tmavou vodku… Na vaše draví! *(Pije, Olze)* Mně je u vás tak dobře! *(V salónu zůstanou jenom Irina a Tuzenbach)*

IRINA: Máša má dneska špatnou náladu. Vdala se v osmnácti, když jí připadal nejchytřejší ze všech. Ale teď je to všechno jinak. Je moc hodný, ale nejchytřejší není.

OLGA: *(netrpělivě)* Tak Andreji, pojď už, prosím tě!

ANDREJ: *(za jevištěm)* Už jdu. *(Vejde a jde ke stolu)*

TUZENBACH: Na co myslíte?

IRINA: Nemám ráda toho vašeho Soleného a bojím se ho. Mluví samé hlouposti…

TUZENBACH: Je to divný člověk. Je mi ho líto, a zároveň je mi nepříjemný, ale víc je mi ho líto. Mně připadá, že se stydí… Když jsem s ním sám, tak bývá velmi vtipný a laskavý, ale ve společnosti je to hrubián a nejradši by se s každým střílel. Počkejte, ať si zatím sednou ke stolu. Nechte mě chvíli být vedle vás. Na co myslíte? *(Pauza)*

Vám je dvacet, mně ještě není třicet. Tolik let máme před sebou, dlouhou, předlouhou řadu dní, ve kterých má láska k vám…

IRINA: Nikolaji, nemluvte se mnou o lásce.

TUZENBACH: *(ji neposlouchá)* Mám vášnivou touhu žít, bojovat, pracovat a ta touha se v mém srdci spojila s láskou k vám, Irino, a vy jako naschvál jste nádherná a mně připadá, že i život je tak nádherný! Na co myslíte?

IRINA: Vy říkáte: nádherný život. Ano, ale co když nám takový jenom připadá! My tři sestry jsme ještě neměly nádherný život, naopak, dusil nás jako plevel… Tečou mi slzy. To je zbytečné… *(Rychle si utře tváře, usmívá se)* Pracovat by se mělo, pracovat. Proto jsme tak smutné a díváme se na život tak černě, protože nevíme, co je to práce. Rodiče prací opovrhovali… *(Vejde Natálie, má růžové šaty se zeleným páskem)*

NATAŠA: Už snídají… Přišla jsem pozdě… *(Rychle pohlédne do zrcadla, upravuje se)* Ten účes myslím jde… *(Spatří Irinu)* Milá slečno Irino, blahopřeju! *(Dá jí mohutný a dlouhý polibek)* Máte spoustu hostů, já se stydím, vážně… Dobrý den, barone!

OLGA: *(vejde do salónu)* No prosím, slečna už je tady. Dobrý den, milá Natašo! *(Líbají se)*

NATAŠA: Blahopřeju. Máte tak velkou společnost, já se příšerně ostýchám…

OLGA: Dejte pokoj, to jsou samí známí. *(Poleká se, šeptem)* Vy máte

zelený pásek! To není pěkné, drahoušku!

NATAŠA: Je to špatné znamení, fakt?

OLGA: Ale ne, jen se to k sobě nějak… Vypadá to tak divně…

NATAŠA: *(plačtivě)* Ano? Ale vždyť ani není zelený, spíš je matový.

(Jde za Olgou do haly. Tam se všichni usazují ke snídani. V salónu je prázdno.)

KULYGIN: Irino, přeju ti hodného ženicha. Už by ses taky měla vdát.

ČEBUTYKIN: Vám taky, slečno Natálie, taky přeju ženicha.

KULYGIN: Slečna Natálie už má.

MÁŠA: *(zazvoní vidličkou o talíř)* Nalejte mi skleničku vodky! Život je hotový ráj, risk je zisk! Hej rup!

KULYGIN: PÍŠU ti z chování tři minus.

VERŠININ: Ta tmavá vodka je ale dobrá. Co jste do ní dali?

SOLENÝ: Šváby.

IRINA: *(plačtivě)* Fuj! Fuj! Něco tak odporného!…

OLGA: K večeři bude krůta a potom jablkový koláč. Dneska jsem zaplaťpámbu celý den doma, večer taky… Panstvo, přijďte k nám na večeři…

VERŠININ: Když dovolíte, já bych taky přišel!

IRINA: Samozřejmě.

NATAŠA: U nich je všecko tak jednoduché.

ČEBUTYKIN: Jenom pro tu lásku příroda nás na svět přivedla. *(Směje se)*

ANDREJ: *(podrážděně)* Přestaňte, panstvo! Že vás to baví!

(Fedotík a Rode vejdou s velkým květinovým košem)

FEDOTÍK: TO snad ne! Už snídají…

RODE: *(ráčkuje, hlasitě)* Nojo, sakra, už snídají…

FEDOTÍK: Počkej moment! *(Fotografuje)* Jednou.

Počkej ještě… *(Fotografuje podruhé)* Dvakrát.

A jdeme na to! *(Vezmou koš a jdou do haly, kde je hlučně vítají)*

RODE: *(hlasitě)* Gratuluju a přeju všecko nejlepší! Počasí je dneska kouzelné, prostě rozkoš. Ráno jsem byl na procházce s žáky gymnázia. Učím na gymnáziu gymnastiku…

FEDOTÍK: Můžete se hýbat, slečno Irino, klidně! *(Fotografuje)* Dneska vám to sluší, moc. *(Vyndá z kapsy vlčka)* Tady mám jen tak mimochodem káču… Vydává neuvěřitelný tón… *(Roztočí hrajícího vlčka)* IRINA: TO je skvostné!

MÁŠA: Na břehu moře dub se tyčí, řetězem zlatým upoután… Řetězem zlatým upoután… *(Plačtivě)* Proč to pořád opakuju? Od rána mě ta věta pronásleduje…

KULYGIN: Je nás u stolu třináct! RODE: *(hlasitě)* Panstvo, proboha, to je

přece pověra! Tomu snad nebudete přikládat význam. *(Smích)*

KULYGIN: Když je u stolu třináct lidí, znamená to, že je tady někdo zamilovaný. Že byste to byl vy, doktore? To by tak scházelo… *(Smích)*

ČEBUTYKIN: Já jsem starý hříšník, ale proč upadla do rozpaků slečna Natálie, to naprosto nemůžu pochopit.

(Hlasitý smích, Nataša vyběhne z haly do salónu, za ní Andrej)

ANDREJ: Prosím vás, ne, toho si nevšímejte! Počkejte… Zůstaňte tu, prosím vás…

NATAŠA: Já se stydím… Jsem tak příšerně rozčilená a oni se mi ještě všichni smějí. Že jsem teď odešla od stolu, to je neslušné, ale já nemůžu… nemůžu… *(Schová hlavu do dlaní)*

ANDREJ: Má drahá, prosím vás, moc vás prosím: uklidněte se. Ujišťuju vás, že to dělají z legrace, z čistého srdce. Všichni jsou to, má drahá, dobří srdeční lidé a mají rádi mě i vás. Pojďte sem, k oknu, tady nás neuvidí… *(Rozhlíží se)*

NATAŠA: Nejsem na to zvyklá, neumím se pohybovat ve společnosti!

ANDREJ: O, mládí, rozkošné, nádherné mládí! Uklidněte se, má drahá…! Věřte mi, věřte… Mně je tak dobře, srdce se mi svírá láskou, jsem u vytržení… Nebojte se, nevidí nás! Nevidí! Proč, proč jsem se do vás tak… když jsem – já už ničemu nerozumím. Má nevinná, má drahá Natašo, buďte mou ženou! Miluju vás, miluju… jako nikdy nikoho… *(Polibek)* *(Vejdou dva důstojníci, a když spatří líbající se dvojici, zůstanou v úžasu stát)*

Opona

DRUHÉ DĚJSTVÍ

Scéna jako v prvním dějství. Je osm hodin večer.

(Z ulice sem sotva doléhá tichá hra na harmoniku. Nic nesvítí. Vejde Nataša v županu, svítí si svíčkou, zastaví se u dveří do Andrejova pokoje)

NATAŠA: CO děláš, Andreji? Čteš? To nic, já jenom… *(Jde ke druhým dveřím, otevře je, nahlédne do pokoje a zase je zavře)* jestli někde nehoří svíčka…

ANDREJ: *(vyjde z pokoje s knihou v ruce)* Copak je, Natašo?

NATAŠA: Dívám se, jestli někde nehoří svíčka… Je konec masopustu, služky roupama nevědí, co dělat, člověk musí dávat věčně pozor, aby se něco nestalo. Včera jsem šla o půlnoci přes jídelnu a tam si hoří svíčka. Za živého boha jsem nemohla zjistit, kdo ji zapálil. *(Postaví svíčku)* Kolik je hodin?

ANDREJ: *(pohlédne na hodinky)* Čtvrt na devět.

NATAŠA: A Olga s Irinou ještě nejsou doma. Nepřišly. Pořád jsou v práci, chudinky, Olga má ve škole konferenci, Irina slouží u telegrafu… *(Vzdychne)* Dneska ráno jsem tvé sestře řekla: „Miláčku, šetři se trochu, Irino!“ Nechce to slyšet. Čtvrt na devět, říkáš? Mám strach, aby náš Bobík nezačal stonat. Proč je tak studený? Včera pálil jako kamínka a dneska je celý studený… Mám hrozný strach!

ANDREJ: TO nic není, Natašo. Chlapec je zdráv.

NATAŠA: Ale ať má radši ještě dietu. Mám strach. A teď v deset k nám prý přijdou maškary, kdyby radši nechodily, Andreji.

ANDREJ: Já opravdu nevím. Vždyť jsme je pozvali.

NATAŠA: Dneska ráno se klouček probudil, díval se na mě a najednou se usmál. Poznal mě! Já mu řekla: „Bobíku, dobrý den! Dobrý den, broučku!“ A on se smál. Děti chápou, výborně chápou. Tak, Andreji, já tedy řeknu, aby sem ty maškary nepouštěly.

ANDREJ: *(nerozhodně)* Ale to přece jak chtějí sestry. Ty tady rozhodují.

NATAŠA: Ty taky nebudou chtít, já jim řeknu. Jsou hodné… *(Jde)* Nařídila jsem, aby ti k večeři přinesli kyselé mléko. Doktor říkal, že nesmíš nic než kyselé mléko, jinak že nezhubneš. *(Zastaví se)* Bobík je tak studený. Mám strach, že je mu asi v tom jeho pokoji zima. Měl by dostat jiný pokoj, aspoň pokud nebude teplejší počasí. Například Irina má pokoj pro dítě jako stvořený; je tam sucho a celý den tam svítí slunce. Mělo by se jí říct, může být zatím v jednom pokoji s Olgou… Stejně není přes den doma, chodí sem jen spát… *(Pauza)*

Proč mlčíš, Andrejínečku?

ANDREJ: Tak, zamyslel jsem se… A taky nemám, co bych řek…

NATAŠA: Ano… Co jsem ti to chtěla?… Aha. Přišel Ferapont ze správy, chce s tebou mluvit.

ANDREJ: *(zívne)* Tak ho sem pošli.

(Nataša odejde, Andrej čte knihu ve světle svíčky, kterou tu Nataša zapomněla. Vejde Ferapont ve starém hodně obnošeném kabátě, šálou má zavázané uši) Buď zdráv, dědo. Co mi neseš?

FERAPONT: Předseda posílá knížku a nějaký lejstra, tady… *(Podá mu knihu a složku)*

ANDREJ: Děkuju. Dobře. A cože jsi přišel tak pozdě? Už je osm pryč.

FERAPONT: Cože?

ANDREJ: *(hlasitěji)* Povídám, žes přišel pozdě, už je osm pryč.

FERAPONT: Nojo. Já přišel ještě za světla, ale nechtěli mě k vám furt pustit. Že prej: milostpán má práci. No ale co. Když má práci, tak má práci, já nikam nespěchám. *(Myslí si, že se ho Andrej na něco ptá)* Cože?

ANDREJ: Nic. *(Dívá se do knihy)* Zítra je pátek, neúřadujeme, ale já stejně přijdu… něčím se zaměstnám. Doma je nuda… *(Pauza)*

Milý dědo, život se tak divně mění, tak člověka obelhává! Dneska jsem z nudy, prostě jsem neměl co dělat, tak jsem vzal do ruky tuhle knihu, staré univerzitní přednášky – a bylo mi do smíchu… Můj ty bože, já jsem tajemníkem krajské správy, tajemníkem správy, které předsedá Protopopov, a můžu jedině doufat, že se v nejlepším případě stanu členem krajské správy! Já budu členem krajské správy, já, kterému se každou noc zdá, že je profesorem Moskevské univerzity, proslulým vědcem, na kterého je celé Rusko hrdé!

FERAPONT: TO prosím nevím… Špatné slyším…

ANDREJ: Kdybys slyšel dobře, tak bych o tom s tebou možná nemluvil. Potřebuju si s někým občas promluvit, ale žena mě nechápe, sester se bůhvíproč bojím, mám strach, že se mi vysmějí, že se hanbou propadnu… Já nepiju, hospody nemám rád, ale neumíš si, dědo, představit, s jakou rozkoší bych si teď v Moskvě poseděl v Grandu nebo v Excelsioru.

FERAPONT: V Moskvě prej, vyprávěl to tuhle na správě jeden povozník, nějaký velkoobchodníci jedli lívance a jeden, kterej sněd těch lívanců štyrycet, prej umřel. Buď štyrycet nebo padesát. To už se nepamatuju.

ANDREJ: Člověk sedí v Moskvě v obrovské restauraci, nikoho nezná, jeho taky nikdo nezná, ale zároveň nemá pocit, že je tam cizí. Ale tady člověk všecky zná, jeho taky všichni znají. Ale je tu cizí, cizí… Cizí a sám.

FERAPONT: Cože? *(Pauza)*

A ten povozník říkal, možná že lhal, jako že prej přes celou Moskvu je natažený lano.

ANDREJ: Proč?

FERAPONT: TO prosím nevím. Říkal to ten povozník.

ANDREJ: Nesmysl. *(Čte knihu)* Byl tys někdy v Moskvě?

FERAPONT: *(po chvíli)* Nebyl. Pámbu to nechtěl. *(Pauza)* Mám vodejít?

ANDREJ: Můžeš jít. Buď zdráv. *(Ferapont odchází)* Buď zdráv. *(Čte a přitom mluví)* Přijď zítra ráno, vezmeš tady ty papíry… Běž… *(Pauza)* Odešel.

(Zvoní zvonek)

No jo, to jsou věci… *(Protáhne se a pomalu odejde do svého pokoje)*

(Za jevištěm zpívá chůva, uspává dítě. Vejde Máša a Veršinin. Zatímco spolu mluví, panská zapaluje lampu a svíčky)

MÁŠA: Nevím. *(Pauza)*

Nevím. Samozřejmě, zvyk dělá hodně. Po otcově smrti například jsme si dlouho nemohly zvyknout na to, že už nemáme vojenské sluhy. Ale i když nechám zvyk stranou, mám dojem, že je to pravda. Možná že jinde to tak není, ale u nás ve městě jsou ti nejslušnější, nejšlechetnější a nejvychovanější lidi vždycky důstojníci.

VERŠININ: Mám žízeň. Napil bych se čaje.

MÁŠA: *(pohlédne na hodiny)* Za chvíli ho přinesou. Mě provdali, když mi bylo osmnáct, a já se svého muže bála, protože to byl profesor a já byla tehdy čerstvá maturantka. Připadal mi tenkrát strašně vzdělaný, chytrý a důstojný. Ale teď už je to nějak jinak, bohužel…

VERŠININ: Ano… ano.

MÁŠA: O manželovi nemluvím, na toho jsem si zvykla, ale mezi civilním obyvatelstvem vůbec je hrozně moc hrubých, nepozorných a nevychovaných lidí. Mě hrubost rozčiluje a uráží, já přímo trpím, když vidím, že někdo není dost jemný, dost laskavý a pozorný. Když se někdy dostanu mezi učitele, manželovy idoly, tak já prostě trpím.

VERŠININ: Ano… Ale mně se zdá, že ať je to civil nebo důstojník, jeden je za osmnáct a druhý bez dvou za dvacet, rozhodně aspoň v tomhle městě. Je to pořád stejné! Když si promluvíte s místním inteligentem, civilem nebo důstojníkem, tak uslyšíte, že ho žena utrápí, dům ho utrápí, statek ho utrápí, koně ho utrápí… Rusům je v nejvyšší míře vlastní vysoce ušlechtilý způsob myšlení, ale řekněte mi, proč se v obyčejném životě vznesou vždycky tak nízko? Proč?

MÁŠA: Proč?

VERŠININ: Proč ho děti utrápí, proč ho žena utrápí?

A proč on utrápí ženu a děti?

MÁŠA: Vy dneska nemáte nejlepší náladu.

VERŠININ: TO je možné. Dneska jsem neobědval, od rána jsem nic

nejed. Dcera trochu stůně. Když jsou moje holčičky nemocné, tak se mě vždycky zmocní zmatek, hryže mě svědomí, že mají takovou matku. Kdybyste ji tak byla dnes viděla! Ta ubohost! Začli jsme se hádat v sedm hodin ráno, v devět jsem prásknul dveřmi a odešel jsem.

(Pauza)

Nikdy o tom s nikým nemluvím a – jakkoli je to divné – stěžuju si jenom vám. *(Políbí jí ruku)*

Nezlobte se na mě. Kromě vás nikoho nemám, nikoho…

(Pauza)

MÁŠA: Slyšíte kamna? Krátce předtím, než umřel otec, u nás taky hučelo v komíně. Přesně takhle.

VERŠININ: Vy jste pověrčivá?

MÁŠA: Jsem.

VERŠININ: TO je divné. *(Políbí jí ruku)* Jste skvělá, nádherná žena. Skvělá, nádherná! Je tady tma, ale já vidím, jak se vám lesknou oči.

MÁŠA: *(si sedne na jinou židli)* Tady je více světla…

VERŠININ: Miluju, miluju, miluju… Miluju vaše oči, vaše gesta, o kterých se mi v noci zdá… Jste skvělá nádherná žena!

MÁŠA: *(se tiše směje)* Když se mnou takhle mluvíte, tak se bůhvíproč směju, ačkoli je mi úzko. Už to neopakujte, prosím vás… *(Polohlasně)* A vlastně mluvte, mně je všechno jedno… *(Schová hlavu do dlaní)* Mně je všechno jedno. Jdou sem, mluvte o něčem jiném… *(Irina a Tuzenbach přicházejí z haly)*

TUZENBACH: Mám trojité příjmení: baron Tuzenbach – Krone – Altšauer. Ale jsem Rus, pravoslavný jako vy. Německého ve mně zůstalo málo, snad jenom trpělivost a tvrdošíjnost, s jakou vás otravuju. Doprovázím vás večer co večer.

IRINA: Bože, to jsem unavená!

TUZENBACH: A budu každý den chodit k poště a doprovázet vás domů, budu to dělat deset let, dvacet let, dokud mě nezaženete… *(Spatří Mášu a Veršinina, radostně)* To jste vy? Dobrý večer.

IRINA: Konečně jsem doma. *(Máše)* Teď přišla jedna paní, chtěla poslat telegram bratrovi do Saratova, že jí dneska umřel syn, a zaboha si nemohla vzpomenout na adresu. Tak to poslala bez adresy, prostě do Saratova. Plakala. A já na ni byla hrubá, pro nic za nic. Řekla jsem: „Nemám čas!“ Teď mě to mrzí. Dneska přijdou maškary?

MÁŠA: Ano.

IRINA: *(si sedne do křesla)* Teď si odpočinu. Jsem unavená.

TUZENBACH: (S *úsměvem)* Když se vracíte z práce, tak vypadáte jako malá nešťastná holčička… *(Pauza)*

IRINA: Jsem unavená. Ne, nemám tu poštu ráda, nemám.

MÁŠA: Zhublas… *(Pohvizduje si)* A omládla, v obličeji vypadáš jako kluk.

TUZENBACH: To dělá ten účes.

IRINA: Budu si muset najít jinou práci, tohle pro mě není. To, co jsem tak chtěla a po čem jsem tak toužila, právě to v ní vůbec není. Bezmyšlenkovitá práce bez poezie… *(Někdo bouchá ze spodního pokoje do podlahy)* Doktor bouchá. Barone, buďte tak hodný, zabouchejte. Já nemůžu… jsem unavená… *(Tuzenbach bouchá do podlahy)* Za chvíli je tady. Mělo by se s tím něco udělat. Včera byl doktor s naším Andrejem v klubu a zase prohráli. Andrej prý prohrál dva tisíce.

MÁŠA: *(lhostejně)* S tím už teď nic nenaděláš.

IRINA: Před čtrnácti dny prohrál, v prosinci prohrál. Kéž by to rychle prohrál všecko, možná že bychom z tohohle města odjely. Panebožemůj, zdá se mi o Moskvě každou noc, já se z toho zblázním. *(Směje se)* Stěhujeme se tam v červnu, to ještě zbývá… březen, duben, květen, červen… skoro půl roku!

MÁŠA: Hlavně aby se o těch prohraných penězích nějak nedozvěděla Nataša!

IRINA: Té je myslím všechno fuk.

(Čebutykin, který právě vstal z postele, kam po obědě ulehl k odpočinku, vejde do haly a pročesává si plnovous, pak si sedne ke stolu a vyndá z kapsy noviny)

MÁŠA: Už je tady… Zaplatil podnájem?

IRINA: *(se směje)* Ne. Už osm měsíců ani vindru. Zřejmě zapomněl.

MÁŠA: *(se směje)* Sedí tam jako pasa! *(Všichni se smějí. Pauza)*

IRINA: Copak mlčíte, Veršinine?

VERŠININ: Nevím. Napil bych se čaje. Půl života za šálek čaje! Od rána jsem neměl v ústech…

ČEBUTYKIN: Slečno Irino!

IRINA: CO byste rád?

ČEBUTYKIN: Pojďte sem, prosím vás. Venez ici. *(Irina jde a sedne si ke stolu)* Já jsem bez vás úplně nemožný. *(Irina vykládá pasiáns)*

VERŠININ: NO tak co? Když nám nenesou čaj, tak se aspoň pustíme do filozofie.

TUZENBACH: Tak pojďte. Na jaké téma?

VERŠININ: Na jaké téma? Pojďte se zasnít… například... o životě, jaký bude po nás, tak za dvě stě, tři sta let.

TUZENBACH: NO dobře. Po nás budou lidi létat v balónech, změní se saka, lidi možná objeví šestý smysl a vypěstují ho, ale život zůstane pořád

stejný, těžký, plný tajemství a šťastný. I za tisíc let budou lidi vzdychat: „Ach, to je těžký život!“ A zároveň, přesně tak jako teď, se budou bát smrti a nebudou chtít umřít.

VERŠININ: *(se zamyslí)* Jak bych vám to řek? Mně se zdá, že na zemi se všecko určitě pozvolna změní, že už se to mění před našima očima. Za dvě stě, tři sta let, koneckonců za tisíc let – o čas tu nejde – nastane nový šťastný život. My ho žít nebudeme, pochopitelně, ale žijeme pro něj už teď, pracujeme a trpíme, tvoříme ho… A jenom v tom spočívá smysl naší existence a – chcete-li – i naše štěstí. *(Máša se tiše směje)*

TUZENBACH: CO je vám?

MÁŠA: Nevím. Směju se dneska od samého rána. VERŠININ: Skončil jsem tam, kde vy, akademii nemám. Hodně čtu, ale neumím si knihy vybírat, takže možná vůbec nečtu to, co by člověk měl číst, ale musím říct, že čím déle žiju, tím víc chci vědět. Šedivějí mi vlasy, už jsem skoro dědek, ale vím toho málo. Ale přesto mám ten dojem, že to nejpodstatnější, to hlavní že vím, to že vím naprosto jistě. A moc bych vám chtěl dokázat, že štěstí pro nás neexistuje, nemůže a nebude existovat… My musíme jenom pracovat a pracovat, ale štěstí, to je úděl našich vzdálených potomků. *(Pauza)*

Když ne já, tak aspoň potomci mých potomků. *(Fedotík a Rode se objeví v hale, sednou si a tiše zpívají za doprovodu kytary)*

TUZENBACH: Tak podle vás člověk nesmí na štěstí ani pomyslet? Ale co když jsem šťastný?!

VERŠININ: Nejste.

TUZENBACH: *(spráskne ruce a směje se)* My si zřejmě nerozumíme! No jak vás mám přesvědčit? *(Máša se tiše směje. Tuzenbach jí hrozí prstem)* Jen se nesmějte! Nejen za dvě stě nebo tři sta let, ale i za milión let zůstane život stejný, jako byl kdykoli předtím. Život se nemění, ten je stálý a řídí se svými zákony, do kterých nám nic není, nebo aspoň které nikdy nepoznáme. Tažní ptáci, jeřábi například, letí a letí, a ať se jim honí hlavou jakékoli myšlenky, vysoké nebo nízké, stejně poletí dál a nebudou vědět proč a kam. Letí a budou létat, ať se mezi nimi objeví, jací chcete filozofové. A jen ať si filozofují, jak chtějí, hlavně že budou létat…

MÁŠA: Ale musí to mít nějaký smysl, ne?

TUZENBACH: Smysl… Venku padá sníh. Má to nějaký smysl? *(Pauza)*

MÁŠA: Mám dojem, že člověk musí v něco věřit nebo musí aspoň víru hledat, jinak je život prázdný jako… Zít a nevědět, proč letí jeřábi, proč se rodí děti, proč na nebi svítí hvězdy… Buď musí člověk vědět, k čemu je na světě, anebo je všecko nesmysl a člověku je pak všecko jedno. *(Pauza)*

VERŠININ: Je to stejně škoda, že mládí je pryč…

MÁŠA: Gogol říká: je to nuda na tom světě, panstvo!

TUZENBACH: A já říkám: je to dřina se s vámi přít, panstvo. Jděte někam…

ČEBUTYKIN: *(čte noviny)* Balzac se ženil v Berdičevu.

(Irina si tiše prozpěvuje)

To si musím poznamenat. *(Zapisuje si to)* Balzac se ženil v Berdičevu. *(Čte noviny)*

IRINA: *(si vykládá pasiáns, zamyšleně)* Balzac se ženil v Berdičevu.

TUZENBACH: Kostky jsou vrženy. Paní Marie, víte, že jsem požádal o propuštění z armády?

MÁŠA: Slyšela jsem. A nevidím v tom nic pěkného. Nemám civily ráda.

TUZENBACH: TO nevadí… *(Vstane)* Nejsem žádný krasavec, tak jakýpak důstojník? Ale to vlastně taky nevadí… Budu pracovat. Aspoň jeden den v životě bych si chtěl tak zapracovat, abych večer přišel domů, únavou se svalil na postel a okamžitě usnul. *(Cestou do haly)* Dělníci mají zřejmě tvrdý spánek!

FEDOTÍK: *(Irině)* Koupil jsem vám tyhle pastelky. A takovýhle perořízek…

IRINA: Jednáte se mnou pořád, jako bych byla malá, ale já už jsem přece vyrostla… *(Bere si pastelky a perořízek, radostně)* To je skvostné!

FEDOTÍK: A podívejte se, jaký nůž jsem si koupil pro sebe… nůž, delší nůž, ještě jeden, to je na šťourání v uších, taky nůžtičky, tohle je na čištění nehtů…

RODE: *(hlasitě)* Doktore, kolik je vám?

ČEBUTYKIN: Mně? Dvaatřicet. *(Smích)*

FEDOTÍK: Já vás teď naučím jiný pasiáns… *(Vykládá pasiáns)*

(Podává se čaj; Anfisa je u samovaru; po chvíli vejde Nataša a také se něčím zabývá u stolu; přijde Solený, pozdraví a sedne si ke stolu)

VERŠININ: TO je ale dneska vítr!

MÁŠA: Ano, Mám té zimy po krk. Už jsem zapomněla, jak vypadá léto.

IRINA: Ten pasiáns vyjde, už to vidím. Budeme žít v Moskvě.

FEDOTÍK: Kdepak, nevyjde. Všimněte si, že osmička se dostala pod pikovou dvojku. *(Směje se)* Takže v Moskvě žít nebudete.

ČEBUTYKIN: *(čte noviny)* Cicikar. Řádí tam neštovice.

ANFISA: *(jde k Máše)* Mášo, pojď na čaj, holčičko. *(Veršininovi)* Račte, Excelence… vodpusťte, zapomněla jsem vaše jméno, milostpane…

MÁŠA: Přines to sem, Anfiso. Tam já nejdu.

IRINA: Anfiso!

ANFISA: Už běžím!

NATAŠA: *(Solenému)* Kojenci velmi dobře chápou. Řekla jsem: „Dobrý

den, Bobíku. Dobrý den, broučku!“ Podíval se na mě takovým zvláštním pohledem. Vy si myslíte, že ze mě prostě mluví matka, ale to není pravda, ujišťuju vás! Je to mimořádné dítě.

SOLENÝ: Kdyby to dítě bylo moje, upek bych si ho na pánvi a sněd. *(Jde s šálkem do salónu a sedne si do kouta)*

NATAŠA: *(schová hlavu v dlaních)* Nevychovaný sprosťák!

MÁŠA: Když člověk ani pořádně neví, jestli je léto nebo podzim, je zřejmě šťastný. Mám dojem, že kdybych žila v Moskvě, bylo by mi počasí lhostejné…

VERŠININ: Nedávno jsem četl deník jednoho francouzského ministra, který si ho psal ve vězení. Byl odsouzen kvůli Panamskému průplavu. Ohromně zaníceně a nadšeně píše o ptácích, které vidí vězeňským oknem a kterých si dřív, dokud byl ministrem, vůbec nevšímal. Teď ovšem, když ho pustili na svobodu, si už zase ptáků nevšímá. Vy si taky Moskvy nebudete všímat, až tam budete žít. Štěstí pro nás neexistuje a nemůže existovat, my po něm jenom toužíme.

TUZENBACH: *(vezme ze stolu krabičku)* A kde jsou bonbóny?

IRINA: Solený je sněd.

TUZENBACH: Všecky?

ANFISA: *(podává čaj a Veršininovi dopis)* To je pro vás, milostpane.

VERŠININ: Pro mě? *(Vezme dopis)* To mi píše dcera. *(Čte)* No, samozřejmě… Já, promiňte, Marie, já tiše mizím. Nebudu pít čaj. *(Vstane, je rozrušený)* Už zase, pořád dokola…

MÁŠA: CO se stalo? Nemůžete mi to říct?

VERŠININ: *(tiše) Žena* se zase otrávila. Musím jít. Toho si nikdo nevšimne. Všecko je to strašně nepříjemné. *(Líbá jí ruku)* Jste milá, jste skvělá, báječná žena… Já se tudyhle tiše vytratím… *(Odejde)*

ANFISA: Kam šel? Zrovna jsem přinesla čaj… To je taky!!…

MÁŠA: *(zlostně)* Dej mi pokoj! Otravuješ tady, člověk se tě nezbaví… *(Jde s šálkem ke stolu)* Mám tě plné zuby, babo!

ANFISA: Proč se na mě zlobíš, holčičko?

ANDREJŮV HLAS: Anfiso!

ANFISA: (se *po něm opičí)* Anfiso! Sedí si tam jak… *(Odejde)*

MÁŠA: *(U stolu v hale, zlostně)* Pusťte mě sem taky někam! *(Rozhází karty po stole)* Roztáhnou si tady karty! Pijte čaj!

IRINA: Ty seš ale zlá.

MÁŠA: Když jsem zlá, tak na mě nemluvte. Nechte mě na pokoji!

ČEBUTYKIN: (se *smíchem)* Nechte ji na pokoji, nechte ji…

MÁŠA: Vám už je šedesát, ale plácáte věčně takové pitomosti jako malej kluk.

NATAŠA: *(vzdychne)* Milá Mášo, nemyslíš, že se k tobě takové výrazy nehodí? Se svým nádherným zevnějškem bys ve slušné společnosti byla – to ti řeknu rovnou – prostě okouzlující, kdyby ses ovšem takhle nevyjadřovala. Je vous prie, pardonnez moi, Marie, mais vous avez des maniéres un peu grossiéres!

TUZENBACH: *(zadržuje smích)* Podejte… podejte mi… Podejte mi ten koňak…

NATAŠA: II parait, que mon Bobik déjá ne dort pas, probudil se. Je dnes trochu nemocný. Půjdu k němu, prominete… *(Odejde)*

IRINA: A kam šel Veršinin?

MÁŠA: Domů. Jeho ženě se zase stalo něco mimořádného.

TUZENBACH: *(jde k Solenému, nese malou karafu s koňakem)* Vy pořád sedíte sám, přemýšlíte o něčem – a člověk nepochopí, o čem. No, pojďte se smířit. Pojďte, dáme si koňak. *(Pijí)* Dneska budu muset celou noc hrát na piano a zřejmě samé hlouposti… No, děj se vůle Páně!

SOLENÝ: Proč se máme smiřovat? Já se s vámi nepohádal.

TUZENBACH: Vy vždycky vyvoláváte takový pocit, jako kdyby se mezi námi něco stalo. Máte divnou povahu, to se musí přiznat.

SOLENÝ: *(recituje)* Jsem divný. Což jiní ne? Nezlob se, Aleko!

TUZENBACH: A co s tím má společného Aleko?…

(Pauza)

SOLENÝ: Když se s někým bavím a jsme sami, tak to jde, jsem jako každý druhý, ale ve společnosti jsem stísněný, nesmělý… a mluvím samé hlouposti. Ale přesto jsem čestnější a šlechetnější než velmi mnoho jiných, velmi mnoho. A můžu to dokázat.

TUZENBACH: Často se na vás zlobím, pořád na mně hledáte vši, když jsme v nějaké společnosti, ale přesto jste mi sympatický, nevím proč. Děj se vůle Páně, dneska se opiju. Na zdraví!

SOLENÝ: Na zdraví! *(Pijí)* Já proti vám, barone, nikdy nic neměl. Ale mám povahu jako Lermontov. *(Ticho)* Jsem dokonce Lermontovovi trochu podobný… říká se to… *(Vyndá z kapsy lahvičku s voňavkou a kápne si na ruce)*

TUZENBACH: Odcházím z armády. Pět let jsem váhal a konečně jsem se rozhodl. Budu pracovat.

SOLENÝ: *(recituje)* Nezlob se, Aleko… Zapomeň, zapomeň na ty své touhy… (V *průběhu jejich rozhovoru vejde tiše Andrej s knihou v ruce a sedne si u svíčky)*

TUZENBACH: Budu pracovat.

ČEBUTYKIN: *(přichází do salónu s Irinou)* A jedli jsme pravé kavkazské jídlo: cibulovou polévku a další chod se jmenoval čechartma, což je pečené

maso…

SOLENÝ: Čeremša vůbec není maso, ale rostlina podobná naší cibuli.

ČEBUTYKIN: Nikoliv, andílku. Čechartma není cibule, ale skopová pečené. SOLENÝ: A já vám říkám, že čeremša je cibule.

ČEBUTYKIN: CO bych se s vámi hádal! Nikdy jste na Kavkaze nebyl a čechartmu jste nejed.

SOLENÝ: Nejed, protože ji naprosto nesnáším. Čeremša páchne úplně jako česnek.

ANDREJ: *(prosebně)* Nechte toho, panstvo! Prosím vás!

TUZENBACH: Kdy přijdou maškary?

IRINA: Slíbili, že v devět, tak to je teď.

TUZENBACH: *(obejme Andreje)* Ty moje komůrko, ty moje komůrko, komůrko má…

ANDREJ: *(zpívá a tančí)* Komůrko dřevěná…

ČEBUTYKIN: *(se přidá)* Zamřížova-a-ná…! *(Smích)*

TUZENBACH: *(dá Andrejovi pusu)* Hrom do toho, pojďte se napít! Andreji, pojďte, napijem se na bratrství. A já s tebou, Andrejíčku, pojedu do Moskvy na univerzitu.

SOLENÝ: Na kterou? V Moskvě jsou dvě univerzity.

ANDREJ: V Moskvě je jedna univerzita.

SOLENÝ: A já vám říkám, že dvě.

ANDREJ: A třeba tři. Tím líp.

SOLENÝ: V Moskvě jsou dvě univerzity. *(Nespokojené hlasy, zvuky „psssst!“)* V Moskvě jsou dvě univerzity, stará a nová. Ale jestli si mě nepřejete poslouchat, jestli vás moje slova rozčilují, tak můžu mlčet. Můžu dokonce odejít do jiného pokoje… *(Odchází do jedněch dveří)*

TUZENBACH: Výborně, výborně! *(Směje se)* Panstvo, začněte, sedám si k pianu! To je komik, ten Solený… *(Sedne si k pianu, hraje valčík)*

MÁŠA: *(tancuje sama valčík)* Baron je opilý, baron je opilý, baron je opilý! *(Vejde Nataša)*

NATAŠA: *(Čebutykinovi)* Pane doktore! (*Něco mu říká, potom tiše odejde. Čebutykin se dotkne Tuzenbacbova ramena a něco mu šeptá)*

IRINA: CO se stalo?

ČEBUTYKIN: Musíme už jít. Na shledanou.

TUZENBACH: Dobrou noc. Musíme jít.

IRINA: NO dovolte!… A co maškary?

ANDREJ: *(rozpačitě)* Maškary nepřijdou. Víš, Irinko, Nataša říká, že Bobík není zcela zdráv, a proto… Stručně vzato… Já nevím, mně je to naprosto jedno.

IRINA: *(pokrčí rameny)* Bobík není zcela zdráv!

MÁŠA: Risk je zisk! Vyhánějí nás, tak abychom snad šli, ne? *(Mně)* Bobík není nemocný, ale ona je… tadyhle! *(Klepe si prstem na čelo)* Husa omezená! *(Andrej odchází do svého pokoje,Čebutykin za ním. Ostatní se v hale loučí)*

FEDOTÍK: TO je ale škoda! Počítal jsem, že bude večírek, ale když je to děťátko nemocné, tak ovšem… Přinesu mu zítra hračky…

RODE: *(hlasitě)* Schválně jsem se dnes po obědě prospal, abych moh celou noc protancovat. Vždyť je teprve devět hodin!

MÁŠA: Pojďte už, promluvíme si venku. Řeknem si, co a jak.

(Je slyšet: „Sbohem! Na shledanou!" Ozve se veselý Tuzenbachův smích. Všichni odejdou. Anfisa a panská uklízejí ze stolu, zhášejí světla. Je slyšet, jak zpívá chůva. Andrej v kabátě a klobouku vyjde tiše z pokoje, za ním Čebutykin)

ČEBUTYKIN: Nestihnul jsem se oženit, protože mi život uplynul jako voda a taky proto, že jsem šíleně miloval tvou matku, která byla vdaná…

ANDREJ: Člověk se nemá ženit. Nemá, protože je to nuda.

ČEBUTYKIN: TO je sice pravda, ale zase žít sám… Ať nad tím hloubáš jak chceš, osamělost je strašná věc, chlapče… Ačkoli v podstatě… ovšem, je to rozhodně prašť jako uhoď!

ANDREJ: Pojďme. Rychle.

ČEBUTYKIN: Kam ten spěch? Nic nám neuteče,

ANDREJ: Bojím se, aby nám to žena nezatrhla.

ČEBUTYKIN: Aha!

ANDREJ: Dneska nebudu hrát, jenom si tam posedím. Není mi dobře… Co mám dělat, doktore, proti té záduše?

ČEBUTYKIN: Že se ptáš mě? Nepamatuju si to, chlapče. Nevím. ANDREJ: Pojďme přes kuchyni.

(Odejdou. Zvoní zvonek, za chviličku znovu; je slyšet hlasy a smích) IRINA: *(vejde)* Kdo je to?

ANFISA: *(šeptem)* Maškary!

(Zvoní zvonek)

IRINA: Běž a řekni jim, že nikdo není doma. Ať prominou.

(Anfisa odejde. Irina zamyšleně chodí po pokoji. Vejde Solený)

SOLENÝ: *(nechápavě)* Nikdo tu není… A kde všichni jsou?

IRINA: Odešli domů.

SOLENÝ: TO se divím. Vy jste tady sama?

IRINA: Sama. *(Pauza)* Sbohem.

SOLENÝ: Před chvílí jsem se nechoval dost zdrženlivě, nebylo to taktní. Ale vy nejste jako ostatní, jste šlechetná a čistá, vy znáte pravdu… Jenom vy jediná mě můžete pochopit. Miluju, hluboce, nekonečně miluju…

IRINA: Sbohem! Jděte už.

SOLENÝ: Nemůžu bez vás žít. *(Jde za ní)* Můj poklade! (Se *slzami v hlase)* Mé štěstí! Nádherné, divukrásné, úžasné oči, jaké jsem ještě neviděl u žádné ženy…

IRINA: *(chladně)* Přestaňte, kapitáne!

SOLENÝ: Mluvím s vámi o své lásce poprvé a jako bych ani nestál na zemi, ale na nějaké jiné planetě. *(Tře si čelo)* No, to je asi jedno, lásku si člověk nevynutí, samozřejmě… Ale šťastného soka nestrpím… Nestrpím… Přísahám vám při všem, co je mi svaté, že svého soka zabiju… Jste divukrásná! *(Přichází Nataša se svíčkou, nakoukne do jedněch dveří, do druhých, pak jde kolem dveří, které vedou do Andrejevova pokoje)*

NATAŠA: Tady je Andrej. Ať si čte. Promiňte, kapitáne, nevěděla jsem, že jste tady, jsem jen tak podomácku…

SOLENÝ: Mně je to jedno. Sbohem! *(Odejde)*

NATAŠA: A ty jsi unavená, holčičko zlatá, vid, že mám pravdu, chudinko! *(Políbí Irinu)* Měla by sis dřív lehnout.

IRINA: Bobík spí?

NATAŠA: Ano, ale spí neklidně. A propos, miláčku, chtěla jsem už ti říct, ale buď jsi tu nebyla, nebo jsem zas neměla čas já… Bobíkovi je v tom jeho pokoji, mně se zdá, zima a je tam vlhko. A tvůj pokoj se pro dítě báječně hodí. Co říkáš, miláčku, přestěhuj se zatím k Olze, Irinko.

IRINA: *(nic nechápe)* Kam?

(Je slyšet, že před dům přijely sáně s rolničkami)

NATAŠA: Budeš s Olgou v jednom pokoji, zatím, a tvůj pokoj dáme Bobíkovi. To je takové zlatíčko, dneska mu povídám: „Bobíku! Ty můj Bobíku!“ a on se na mě kouká těma svýma očičkama. *(Zvoní zvonek)*

To je zřejmě Olga. Takhle pozdě! *(Panská přistoupí k Nataše a něco jí šeptá)* Protopopov? To je blázen. Přijel Protopopov a zve mě, abych se s ním projela na saních. *(Směje se)* V mužských se člověk prostě nevyzná… *(Zvoní zvonek)*

Někdo přišel. Že bych se s ním projela, tak čtvrthodinku?…

(Panské) Řekni, že hned přijdu.

(Zvoní zvonek)

Někdo zvoní… To bude zřejmě Olga. *(Odejde)*

(Panská odběhne. Irina zamyšleně sedí. Vejde Kulygin, Olga, za nimi Veršinin)

KULYGIN: To je překvapení! A říkali, že budou mít večírek.

VERŠININ: TO je divné, odešel jsem, není to dlouho, asi před půl hodinou, a čekali maškary…

IRINA: Všichni odešli.

KULYGIN: Máša taky? Kam šla? A proč dole čeká v saních Protopopov? Na koho čeká?

IRINA: Na nic se mě neptejte… Jsem unavená.

KULYGIN: Máš vrtochy, tak je to.

OLGA: Konference před chvílí skončila. Mě to přivede do hrobu. Ředitelka je nemocná, tak ji musím zastupovat. Hlava, hlava mi třeští… *(Sedne si)* Andrej prohrál včera v kartách dva tisíce… Je toho plné město…

KULYGIN: Taky jsem z té konference unavený. *(Sedne si)*

VERŠININ: Žena si vzala do hlavy, že mě vyleká, a div se neotrávila. Ale všechno dobře dopadlo, jsem rád, že si teď odpočinu… Tak abychom snad šli, ne? Mějte se moc hezky, na shledanou. Pojďte, pane profesore, někam si vyrazíme, co říkáte? Doma nemůžu zůstat, naprosto nemůžu… Pojeďte se mnou!

KULYGIN: Jsem unavený. Nepojedu. *(Vstane)* Jsem unavený. Žena šla domů?

IRINA: Zřejmě ano.

KULYGIN: *(líbá Irině ruku)* Sbohem! Zítra a pozítří máme volno, tak si odpočineme. Na shledanou! *(Jde)* Mám hroznou chuť na čaj. Doufal jsem, že strávím večer v příjemné společnosti a – o, fallacem hominum spem!… Nevoláme pátým pádem, ale čtvrtým…

VERŠININ: Tak pojedu sám. *(Odchází s Kulyginem, pohvizduje si)*

OLGA: Hlava mi třeští… Andrej prohrál… Je toho plné město… Půjdu si lehnout. *(Jde)* Zítra mám volno… Panebože, to je krása! Zítra volno, pozítří volno… Ta hlava, ta hlava mi třeští *(Odešla)*

IRINA: *(sama)* Všichni odešli. Nikdo tu není. (Na *ulici hraje harmonika, chůva zpívá ukolébavku)*

NATAŠA: *(V kožichu a s kožešinovou čapkou jde přes halu, za ní panská)* Za půl hodiny jsem zpátky. Jenom se trošku projedu. *(Odejde)*

IRINA: *(zůstane sama, teskně)* Do *Moskvy! Do* Moskvy! Do Moskvy!

Opona

TŘETÍ DĚJSTVÍ

Oliin a Irinin pokoj. Nalevo a napravo stojí postele zakryté paravány. Je po druhé hodině v noci.

(Je slyšet zvonění na poplach – požár vypukl před několika hodinami. V domě ještě nikdo nespí. Na divanu leží Máša oblečená jako obvykle v černých šatech. Vejde Olga a Anfisa)

ANFISA: Sedej tady dole pod schodama… Já povídám: „Račte nahoru, copak to jde, takhle tady to," a voni pláčou. Prej: „Nevíme, kde je tatínek. Nedej pámbu, aby uhořel!" To si vymyslely! A venku jsou další… taky svlečený…

OLGA: *(vytahuje ze skříně šaty)* Vem tyhle šedivé… A tyhle… Blůzičku taky… A tuhle sukni vem… Bože můj, to jsou věci! Kirsanovská ulice shořela celá, zřejmě… Tohle si vem… Tohle… *(Hází jí šaty přes ruku*) Veršininovi se vylekali, chudáci… Jejich dům div neshořel. Ať přespí u nás… Domů je pustit nemůžeme… Chudák Fedotík, ten vyhořel úplně, vůbec nic mu nezůstalo…

ANFISA: Měla bys, Olinko, zavolat Feraponta, já to sama neunesu…

OLGA: *(zvoní)* Takhle to nepůjde… *(Do dveří)* Pojďte sem! Je tam někdo? *(Otevřenými dveřmi je vidět okno, rudé od požáru; je slyšet, že kolem domu projíždí požární vůz)*

To je peklo! Už toho mám dost!

(Vejde Ferapont)

Odneste tohle dolů… Pod schody tam stojí slečny Kolotilinovy… Dejte jim to. A tohletaky…

FERAPONT: Ano, prosím. Ve dvanáctém roce taky hořela Moskva. Panebožemůj! Francouzi se divili.

OLGA: Tak jděte už.

FERAPONT: Ano, prosím. *(Odejde)*

OLGA: Rozdej to všecko, milá Anfiso. My nic nepotřebujeme, všecko to rozdej, Anfiso… Jsem tak utahaná, že sotva stojím na nohou… Veršininovy nemůžeme pustit domů… Děvčátka si lehnou v salóně, podplukovníka dáme dolů k baronovi… Fedotíka taky k baronovi anebo může spát u nás v hale… Doktor je jako naschvál opilý, k tomu nemůžeme dát nikoho. A Veršininovu ženu dáme taky do salónu. ANFISA: *(unaveně)* Olinko, miláčku, nevyháněj mě! Nevyháněj!

OLGA: CO je to za hlouposti, Anfiso? Nikdo tě nevyhání.

ANFISA: *(jí položí hlavu na prsa)* Holčičko moje zlatá, já pracuju, já se snažila… Až budu slabá, tak mi každej řekne: táhni! Ale kam bych šla?

Kam? Ve vosumdesáti letech. Jednavosumdesát pryč…

OLGA: Sedni si na chvilku, babi… Už toho máš taky dost, vid?… *(Usazuje ji)* Odpočiň si, chudinko. Jsi bílá jako křída!

NATAŠA: *(vejde)* Že prý se má co nejdřív založit spolek na pomoc postiženým. Jsem pro. Skvělá myšlenka. Vůbec je třeba co nejrychleji pomáhat chudým, to je povinnost bohatých lidí. Bobík a Sonička spí hlubokým spánkem, jako by se nic nestalo. V domě je všude tolik lidí, kam se člověk hne, všude je plno. Teď řádí ve městě chřipka, bojím se, aby to děti nechytily.

OLGA: *(ji neposlouchá)* V tomhle pokoji ten požár není vidět, je tu klid…

NATAŠA: Ano… Já jsem asi rozcuchaná… *(Před zrcadlem)* Že prý jsem ztloustla… ani bych ne-řekla! Vůbec ne! A Máša spí, je unavená, chudinka… *(Anfise, chladně)* Když jsem v pokoji, tak neseď! To si nedovoluj! Vstaň! A vypadni! *(Anfisa odejde. Pauza)* Proč si tu držíš tu bábu, to tedy nechápu!

OLGA: *(zkoprněle)* Promiň, ale já taky nechápu…

NATAŠA: Není tu na nic. Je z venkova, tak má být na venkově… To je nějakého rozmazlování! Mám v domě ráda pořádek! Zbytečný lidi tady nemají co dělat. *(Pohladí ji po tváři)* Ty jsi má chudinka utahaná! Utahaná paní ředitelka! Až moje Sonička vyroste a půjde na gymnázium, bude z tebe mít strach.

OLGA: Já nebudu ředitelkou…

NATAŠA: Ale budeš, Olinko. To už je rozhodnuté.

OLGA: Odmítnu to. Nemůžu… Já na to nestačím… *(Pije vodu)* Bylas teď na chůvu velmi hrubá… Odpusť, ale nedokážu se s tím… udělají se mi před očima mžitky…

NATAŠA: *(vzrušeně)* Odpusť, Olgo, odpusť… Nechtěla jsem se tě dotknout… *(Máša vstane, vezme si polštář a rozezleně odejde)* OLGA: Pochop to, Natašo… jsme možná tak divně vychované, ale já se s tím nedokážu vyrovnat. Takové jednání mě ničí, jsem z toho nemocná… mě to prostě vyvádí z míry!…

NATAŠA: Odpusť, odpusť… *(Líbáji)*

OLGA: Každá hrubost, i ta nejmenší, každé nevhodně řečené slovo se mě dotkne…

NATAŠA: Já často přeháním, to je pravda, ale uznej, má milá, že by mohla být na vesnici.

OLGA: Je u nás už třicet let.

NATAŠA: Ale teď už přece nemůže pracovat! Buď to nechápu já, nebo mě nechceš pochopit ty. Ta ženská není schopná něco udělat, ta jenom sedí.

OLGA: Tak ji nech sedět.

NATAŠA: *(S údivem)* Jak to myslíš? Vždyť je to snad služka. *(Se slzami v očích)* Já tě nechápu, Olgo. Já mám chůvu, mám kojnou, máme panskou, kuchařku… tak nač ještě potřebujeme tu bábu? No nač? *(Venku zvoní na poplach)*

OLGA: Za tuhle noc jsem *zestárla* o deset let.

NATAŠA: Musíme se domluvit, Olgo. Ty *jsi na* gymnáziu, já jsem doma, ty máš učení, já mám domácnost. A když něco říkám o služkách, tak vím, co říkám! *Já vím,* co říkám.'… A zejtra ať už tady tu starou zlodějku, tu starou ochechuli… *(dupe)* tu čarodějnici ať už tady nevidím! *(Vzpamatuje se) Vážně,* jestli se nepřestěhuješ dolů, tak se budeme hádat věčně. To je hrůza. *(Vejde Kulygin)*

KULYGIN: Kde je Máša? Už bychom mohli jít domů. Požár prý dohasíná. *(Protahuje se)* Shořel jenom jeden blok, ale byl přece vítr, ze začátku to vypadalo, že shoří celé město… *(Sedne si)* Jsem unavený. Milá má Olinko… Často si říkám, že nebýt Máši, oženil bych se s tebou, Olinko. Jsi moc hodná… Jsem k smrti utahaný. *(Poslouchá)*

OLGA: CO říkáš?

KULYGIN: Doktor se opil, jako naschvál, je úplně namol. *(Vstane)* Myslím, že jde sem… Slyšíš? Ano, jde sem… *(Směje se)* Ten asi vypadá!… Já se schovám. *(Jde ke skříni a stoupne si do kouta)* Jako když se utrhne ze řetězu.

OLGA: Dva roky nic nepil a najednou ho to popadne a opije se…

(Odejde s Natašou dozadu do pokoje. Vejde Čebutykin, vypadá jak střízlivý, nepotácí se, jde pokojem, zastaví se, kouká do prázdna, potom jde k umyvadlu a začne si mýt ruce)

ČEBUTYKIN: *(zasmušile)* Čert aby je vzal… všecky… Myslí si, že jsem doktor, že umím léčit všelijaké choroby, ale já neumím naprosto nic, všecko jsem zapomněl, nic si nepamatuju, naprosto nic. *(Olga s Natašou odejdou, Čebutykin si toho nevšimne)*

Čert aby to vzal. Minulou středu mi umřela pacientka. A je to moje vina, že umřela. Ano… Něco jsem věděl tak před dvaceti lety, ale teď si nic nepamatuju. Nic, třeba ani nejsem člověk, ale jenom se tak dělám, že mám ruce a nohy a hlavu, třeba ani neexistuju, ale jenom se mi zdá, že chodím, jím, spím… *(Pláče)* Kdybych radši neexistoval! *(Přestane plakat, zasmušile)* Čert ví… Mluvilo se v klubu, je to *tři* dny, říkali Shakespeare, Voltaire… Já je nečet, nikdy jsem je nečet, ale tvářil jsem se, jako že jsem je čet. A ostatní taky, jako já. Sprosťárna! Ubohost! A na tu pacientku, co jsem ve středu sprovodil ze světa, jsem si vzpomněl… na všecko jsem si vzpomněl a všecko se ve mně vzpříčilo, bylo mi hnusně, odporně… začal

jsem chlastat… *(Vejde Irina, Veršinin a Tuzenbach; Tuzenbach má civilní šaty, nové a módní)*

IRINA: Posadíme se tady. Sem nikdo nepřijde.

VERŠININ: Nebýt armády, tak shořelo celé město. To jsou chlapi! *(Potěšené si mne ruce)* Skvělí! Skvělí chlapi to jsou!

KULYGIN: *(k nim přistoupí)* Kolik je hodin, panstvo?

TUZENBACH: Budou čtyři. Svítá.

IRINA: Všichni sedí v hale, nikdo neodešel. Ten váš Solený tam taky sedí… *(Čebutykinovi)* Měl byste jít spát, doktore…

ČEBUTYKIN: TO nic… Děkuju vám. *(Pročísne si plnovous)*

KULYGIN: *(se směje)* Namazal jste se, doktůrku! *(Plácne ho do zad)* Správně! In vino veritas, říkali Římané.

TUZENBACH: Prosili mě, abych zorganizoval koncert ve prospěch postižených.

IRINA: Ale, kdo by…

TUZENBACH: Dalo by se to zorganizovat, kdyby člověk chtěl. Paní Marie podle mě kouzelně hraje na piano.

KULYGIN: Hraje kouzelně!

IRINA: Už zapomněla. Tři roky nehrála… nebo čtyři.

TUZENBACH: Tady ve městě naprosto nikdo nerozumí hudbě, ani živá duše, ale já, já jí rozumím a ujišťuju vás, čestné slovo, že paní Marie hraje velkolepě, téměř talentovaně.

KULYGIN: Máte pravdu, barone. Mám ji moc rád, Mášu. Je báječná!

TUZENBACH: Tak pěkně umět hrát a zároveň si uvědomovat, že ti nikdo, ale nikdo nerozumí!…

KULYGIN: *(vzdychne)* Ano… Ale sluší se, aby hrála na koncertě? *(Pauza)*

Já se v tom tedy nevyznám, panstvo. Snad je to vlastně dobře. Musím se přiznat, náš ředitel je výborný člověk, dokonce jeden z nejlepších, z nejchytřejších lidí, ale má takové názory… Samozřejmě, není to jeho věc, ale přesto, pokud chcete, tak já bych s ním třeba promluvil. *(Čebutykin vezme do rukou porcelánové hodiny a prohlíží si je)*

VERŠININ: U toho požáru jsem se celý zamazal, vypadám hrozně. *(Pauza)*

Včera jsem zaslechl, že snad naši brigádu chtějí odvelet někam daleko. Jedni říkají, že do Polska, a druzí, že snad někam na Bajkal.

TUZENBACH: Taky jsem to slyšel. No, to pak bude město jako po vymření. IRINA: My taky odjedeme.

ČEBUTYKIN: *(upustí hodiny, ty se rozbijí)* Do mrtě!

(Pauza. Všech se to dotklo a jsou v rozpacích)

KULYGIN: *(sbírá střepy)* Taková drahá věc – doktore, doktore! Píšu vám z chování pět minus!

IRINA: TO byly maminčiny hodiny.

ČEBUTYKIN: TO je možné… Když maminčiny, tak maminčiny. Třeba jsem je nerozbil, třeba se nám to jenom zdá, že jsem je rozbil. Třeba se nám to jenom zdá, že existujeme, ale ve skutečnosti nejsme. Já nevím, nikdo nic neví. *(U dveří)* Co koukáte? Nataša má poměr s Protopopovem, ale vy to nevidíte… Sedíte si tady a nic nevidíte, ale Nataša má poměr s Protopopovem… *(Zpívá)* Račte prosím tenhle citrón ochutnat… *(Odejde)*

VERŠININ: Ano… *(Směje se)* Jak je to všecko v podstatě divné! *(Pauza)*

Když začal ten požár, utíkal jsem rychle domů. Přijdu blíž, koukám: náš dům je celý, nepoškozený a mimo nebezpečí, ale moje dvě holčičky stojí na prahu jenom v prádle, matka je pryč, všude plno lidí, běhají koně, psi a holčičky mají v očích zmatek, hrůzu, zoufalství, já nevím co. Srdce se mi sevřelo, když jsem ty jejich oči uviděl. Panebože, říkám si, co ještě zakusí ty holčičky za ten dlouhý život! Chytnu je do náručí, utíkám a pořád si říkám jedno: co ještě všecko zakusí na tomhle světě! *(Zvon na ulici; pauza)* Přijdu sem, a matka je tady, křičí, vzteká se. *(Vejde Máša s polštářem a sedne si na divan)* A když moje holčičky stály před domem jenom v prádle a ulice byla od ohně celá červená a všude strašný hluk, napadlo mě, že něco podobného se odehrávalo před mnoha lety, když nás nečekaně přepadával nepřítel a drancoval a vypaloval… Je vlastně, v podstatě, nějaký rozdíl mezi tím, co je, a tím, co bylo? A uplyne ještě nějaký čas, takových dvě stě tři sta let, a lidi se na náš dnešní život budou dívat stejně, budou z něj mít hrůzu a budou se mu smát, všechno v dnešním životě se jim bude zdát neforemné a těžké, velmi nepohodlné a podivné. Jejich život bude asi jiný, úplně jiný! *(Směje se)* Promiňte, já se zas pustil do filozofie. Ale dovolte, panstvo, abych pokračoval. Mám teď takovou filozofickou náladu. *(Pauza)*

Všichni zřejmě spí. Tak jak říkám: bude to úplně jiný život! Můžeme si to jenom představovat… Takových lidí jako vy je teď ve světě málo, všehovšudy tři, ale v dalších generacích jich bude víc, pořád víc a víc, a přijde doba, kdy se všecko změní podle vás, žít se bude podle vás, a potom zestárnete i vy, narodí se lidi, kteří budou lepší než vy… *(Směje se)* Mám dneska takovou zvláštní náladu. Strašně se mi chce žít… *(Zpívá začátek árie Gremina z Cajkovského opery Evžen Oněgin)* O, láska klíčí v každém věku, všem dává, u všech dojde vděku… *(Směje se)*

MÁŠA: *(pokračuje v melodii)* La-la-la-la-la-la-la-lá…

VERŠININ: *(pokračuje v melodii)* La-lá-la…

MÁŠA: *(pokračuje v melodii)* La-la-la-la-lá…

VERŠININ: *(pokračuje v melodii)* La-lá-la-la-la-la--la-lá… *(Směje se)*

(Vejde Fedotík)

FEDOTÍK: *(tancuje)* Všecko mi shořelo! Dočista všecko! *(Smích)*

IRINA: CO je to za vtipy? Všecko?

FEDOTÍK: *(se směje)* Dočista všecko. Nezůstalo mi vůbec nic. Kytara shořela, fotografie shořely, všechny mé dopisy… Chtěl jsem vám věnovat zápisníček – taky shořel. *(Vejde Solený)*

IRINA: Ne, prosím vás, kapitáne, jděte pryč. Sem nemůžete.

SOLENÝ: Proč sem, s dovolením, baron může a já nemůžu?

VERŠININ: *(Irině)* Musíme už jít, máte pravdu. *(Solenému)* Co požár?

SOLENÝ: Prý už dohasíná. Ne, já naprosto nechápu, proč baron může, a já nemůžu? *(Vyndá lahvičku s voňavkou a postříká se)*

VERŠININ: La-lá-la-la…

MÁŠA: La-la-la-lá…VERŠININ: (se *směje, Solenému)* Pojďte do haly.

SOLENÝ: Dobře, vedu to v evidenci. Myšlenku bych moh upřesnit, ale nechci žáby rozběsnit… *(Dívá se na Tuzenbacha)* Kvá-kvá-kvá… *(Odchází s Veršininem a Fedotíkem)*

IRINA: Že tady ale nakouřil, ten Solený… *(Užasle)* Baron spí! Barone! Barone!

TUZENBACH: (se *probudí)* Jsem unavený, ale… Cihelna… To nemluvím ze spaní, vážně, brzy pojedu do cihelny, začnu pracovat… Už jsem o tom s vámi mluvil. *(Irině, něžně)* Jste tak bledá, krásná, okouzlující… Zdá se mi, že vaše bledá tvář svítí ve tmě jako lampa… Jste smutná, život vás trápí… Pojeďte se mnou, pojeďte, budeme společně pracovat!

MÁŠA: Barone, jděte domů.

TUZENBACH: (se *směje)* Vy jste tady? Já vás neviděl. *(Líbá Irině ruku)* Sbohem, já jdu… Dívám se teď na vás a vzpomínám si, jak jeďnou, to už je dávno, na váš svátek, jste byla energická, veselá, mluvila jste o radosti, kterou přináší práce… A mně tenkrát vyvstal před očima tak šťastný život! Kdepak je? *(Líbá jí ruku)* Máte slzy v očích. Jděte spát, už svítá… brzy bude ráno… Kéž bych směl za vás položit život!

MÁŠA: Barone, jděte domů! To snad vážně…

TUZENBACH: Už jdu… *(Odejde)*

MÁŠA: *(si lehá)* Fjodore, ty spíš?

KULYGIN: Cože?

MÁŠA: Měl bys jít domů.

KULYGIN: Má milá Mášo, má drahá…

IRINA: Je unavená. Nech ji, ať si raději odpočine, Féďo.

KULYGIN: Hněď půjdu… Má žena je hoďná, skvělá…

Miluju tě, má jediná…

MÁŠA: *(vztekle)* Amo, amas, amat, amamus, amatis, amant.

KULYGIN: (se *směje)* Ne, vážně, je ohromná. Jsme spolu sedm let, ale mně se zdá, jako bychom se brali včera. Čestné slovo. Ne, vážně, ty jsi ohromná žena. Jsem spokojený, jsem spokojený, jsem spokojený!

MÁŠA: Mám toho po krk, mám toho po krk, mám toho po krk… *(Sedne si a pokračuje) A* nejde mi to z hlavy… To prostě přestává všechno! Nemůžu se toho zbavit a už prostě nebudu mlčet. Mluvím o Andrejovi… Zastavil v bance tenhle dům a všechny peníze shrábla jeho žena, ale dům přece nepatří jenom jemu, ale nám čtyřem! To musí vědět, jestli je to slušný chlap. KULYGIN: Že se ti chce, Mášo, k čemu ti to je? Andrej má dluhů až nad hlavu, no tak ho nech, spánembohem.

MÁŠA: V každém případě je to pobuřující. *(Lehne si)*

KULYGIN: Copak jsme chudí? Já pracuju, učím na gymnáziu, pak dávám kondice… Jsem poctivý muž… prostý… Omnia mea mecum porto, jak se říká.

MÁŠA: Já nic nepotřebuju, ale pobuřuje mě nespravedlnost. *(Pauza)* Jdi už, Fjodore.

KULYGIN: *(ji políbí)* Jsi unavená, polež si půlhodinku, já posedím vedle, počkám. Spi… *(Jde)* Jsem spokojený, jsem spokojený, jsem spokojený. *(Odejde)*

IRINA: Náš Andrej opravdu zmalicherněl, zpustnul a zestárnul vedle té ženské! Kdysi chtěl být profesorem a včera se vytahoval, že se konečně stal členem krajské správy. On je člen správy a Protopopov je předsedou… Je toho plné město, všem je k smíchu, ale on jediný nic neví a nevidí… Tady všichni utíkají k požáru, ale on si sedí ve svém pokoji a ničeho si nevšímá. Jenom hraje na housle. *(Nervózně)* Hrůza, hrůza, hrůza! *(Pláče)* Já už nemůžu, už to dál nevydržím… Nemůžu, nemůžu!… *(Olga vejde, uklízí u svého stolku. Irina pláče nahlas)* Vyhoďte mě, vyhoďte, já už dál nemůžu!…

OLGA: *(polekaně)* Co je s tebou? Co se děje? Irinko?

IRINA: *(pláče)* Kam? Kam to všecko zmizelo? Kde to je? Bože můj, bože můj! Všechno jsem zapomněla, všechno… V hlavě se mi to popletlo… Nepamatuju si, jak se italsky řekne okno nebo strom… Všecko zapomínám, každý den zapomínám, ale život utíká a nikdy se nevrátí, nikdy, nikdy neodjedeme do Moskvy… Vidím, že neodjedeme…

OLGA: Irinko! Miláčku!

IRINA: *(potlačuje pláč)* Jak já jsem nešťastná!… Nemůžu pracovat, nebudu pracovat. Už toho mám dost, dost a hotovo! Byla jsem u pošty, teď jsem úřednice na městské správě a všecko, co mi dají na práci, nenávidím, opovrhuju tím… Už mi pomalu bude čtyřiadvacet, pracuju už dlouho, ale měkne mi mozek, zhubla jsem, zošklivěla, zestárla a nic, nic, naprosto nic

mě netěší, ale čas letí a člověku se zdá, že pořád se od pravého, skvělého života vzdaluje, že odchází pořád dál a dál, do jakési propasti. Jsem zoufalá a nechápu, že jsem ještě živá, že jsem ještě nespáchala sebevraždu…

OLGA: Neplač, holčičko, neplač… Mám já to trápení!

IRINA: Já nepláču… Dost už!… Vidíš, že nepláču.

Dost! A hotovo!

OLGA: Irinko, říkám ti to jako sestra, myslím to dobře, jestli chceš, abych ti poradila, vezmi si barona!

(Irina tiše pláče)

Přece si ho vážíš, máš o něm to nejlepší mínění… Není to, pravda, žádný krasavec, ale je to slušný, čestný člověk… Ženské se přece nevdávají z lásky, ale proto, aby splnily svou povinnost. Aspoň já si to myslím a já osobně bych se bez lásky vdala. Kdyby mě někdo požádal o ruku, rozhodně bych ho neodmítla, ale musel by to být slušný člověk. Vzala bych si ho, i kdyby byl starý… IRINA: Já pořád čekala, že se přestěhujeme do Moskvy, tam že potkám toho svého, toho pravého, snila jsem o něm, milovala ho… Ale ukázalo se, že všecko je nesmysl, všecko je nesmysl…

OLGA: *(objímá sestru)* Miláčku, má nejmilejší sestřičko, já to všecko chápu. Když baron odešel z armády a přišel k nám v civilu, připadal mi tak ošklivý, až jsem se z toho rozplakala… A on se zeptal: „Proč pláčete?“ Jak mu to mám říct?! Ale kdyby pámbu dal, a on si tě chtěl vzít, byla bych šťastná. Tady jde přece o něco jiného, docela jiného.

(Nataša se svíčkou přejde mlčky po pokoji, z pravých dveří do levých)

MÁŠA: *(si sedne)* Chodí, jako kdyby ten požár založila ona.

OLGA: Ty jsi hloupá, Mášo! Ty jsi nejhloupější z naší rodiny. To mi promiň, prosím tě. *(Pauza)*

MÁŠA: Milé sestry, chci se vám k něčemu přiznat. Jinak bych se usoužila. Přiznám se vám a víckrát už nikdy nikomu… Teď to řeknu. *(Ticho)*

Je to moje tajemství, ale vy musíte vědět všecko… Nedokážu mlčet… *(Pauza)*

Miluju, miluju… Miluju toho člověka… Před chvílí jste ho viděly. Ne, nechoďme kolem horké kaše. Stručně a jasně: miluju Veršinina…

OLGA: *(jde za svůj paraván)* Přestaň. Já stejně neposlouchám.

MÁŠA: CO se dá dělat?! *(Chytí se za hlavu)* Zdál se mi ze začátku divný, potom jsem ho litovala… potom jsem se do něj zamilovala… zamilovala jsem se i do jeho hlasu, do jeho slov, do jeho neštěstí, do jeho dvou holčiček…

OLGA: *(za paravánem)* Já stejně neposlouchám. Říkej si, co chceš, já ty hlouposti stejně neposlouchám.

MÁŠA: Ty jsi hloupá. Olino. Miluju – tak je to můj osud. Tak je to můj úděl… On mě taky miluje… Je to všecko strašné. Ano? Že to není dobře! *(Táhne k sobě lrinu za ruku)* Milá Irinko! Jak ten život prožijeme, co z nás bude?… Když čteš nějaký román, tak se ti zdá, že to je všecko staré a všecko tak jasné, ale když se zamiluješ sama, tak pochopíš, že nikdo nic neví a každý se musí rozhodnout sám… Milé sestřičky… Přiznala jsem se vám, teď budu mlčet… Teď budu jako ten blázen z Gogola… mlčet… mlčet… *(Vejde Andrej, za ním Ferapont)*

ANDREJ: *(zlostně)* Co po mně chceš? Já vážně nevím!…

FERAPONT: *(ve dveřích netrpělivě)* Už jsem to, milostpane, říkal aspoň desetkrát.

ANDREJ: Za prvé pro tebe nejsem žádný milostpán, ale Vaše Excelence!

FERAPONT: Hasiči vás prosí, Vaše Excelence, abyste jim dovolil jezdit k řece po zahradě. Takhle pořád jezděj vokolo, hotovej trest boží.

ANDREJ: Dobře. Řekni jim to. Dobře.

(Ferapont odejde)

Už jich mám po krk. Kde je Olga?

(Olga vyjde zpoza paravánu)

Dej mi, prosím tě, klíč od velké skříně, já svůj někde potratil. Máš takový malý klíček. (*Olga tnu mlčky podá klíč. Irina jde za svůj paraván; pauza)*

Ale byl to obrovský požár, co? Teď“ už to dohasíná. A musí mě ten Ferapont rozčilit a musí, takovou pitomost mu řeknu… Vaše Excelence…

(Pauza)

Copak, že mlčíš, Olino?

(Pauza)

Už bychom těch pitomostí mohli nechat, už je toho nafukování dost… Máša je tady, Irina je tady, výborně – vysvětleme si to na rovinu, jednou provždy. Co proti mně máte? Co?

OLGA: Přestaň, Andreji. Zítra si to vysvětlíme. *(Rozčileně)* To je příšerná noc!

ANDREJ: *(ve velkých rozpacích)* Nerozčiluj se. Já se ptám naprosto klidně: co proti mně máte? Řekněte mi to rovnou.

VERŠININ: *(zpívá za jevištěm)* Lá-lá-la-la-la-la-la--la-la…

MÁŠA: *(vstane, hlasitě)* Lá-lá-lá-la… *(Olze)* Sbohem, Olgo. Pámbu tě opatruj… *(Jde za paraván, políbí Irinu)* Dobrou noc… Sbohem, Andreji. Jdi pryč, jsou unavené… zítra si to vysvětlíme… *(Odejde)*

OLGA: Opravdu, Andreji, odložme to na zítřek… *(Jde za svůj paraván)* Je čas jít spát.

ANDREJ: Jenom to řeknu a půjdu. Hned… Za prvé máte něco proti mé

ženě, proti Nataše, a já už to pozoruju od okamžiku, co jsem se oženil. Nataša – je skvělá, čestná žena, upřímná a šlechetná – to je můj názor. Svou ženu miluju a vážím si jí, rozumíte, vážím a vyžaduju, aby si jí vážili také ostatní, opakuju, že je to čestná, šlechetná žena a že celá ta vaše nespokojenost je, to mi promiňte, to jsou prostě vaše vrtochy. *(Pauza)*

Za druhé se snad zlobíte, že nejsem profesor a nepracuju vědecky. Ale já pracuju na správě, jsem členem krajské správy, a tuto svou práci považuju za stejně posvátnou a vznešenou, jako je práce vědecká. Jsem členem krajské správy a jsem na to hrdý, jestli chcete něco vědět… *(Pauza)*

Za třetí… Ještě tohle bych rád řek… Zastavil jsem dům bance, aniž jsem si vyžádal vaše svolení… Ano, to je má vina, a prosím vás, abyste mi to prominuly. Dohnaly mě k tomu dluhy… pětatřicet tisíc... Já už karty nehraju, dávno jsem toho nechal, ale to hlavní, co můžu uvést na svou obhajobu, je to, že vy jste slečny a dostáváte tudíž penzi po otci, kdežto já neměl žádný… příjem, abych tak řekl… *(Pauza)*

KULYGIN: *(ve dveřích)* Máša tady není? *(Poplašeně)* Kde může být? To je divné… *(Odejde)*

ANDREJ: Neposloucháte mě. Nataša je vynikající, čestná žena. *(Chodí mlčky po pokoji, potom se zastaví)* Když jsem se ženil, myslel jsem, že budeme šťastní… že budeme všichni šťastní… Ale bože můj!… *(Pláče)* Milé sestry, drahé sestry, nevěřte mi, nevěřte mi… *(Odejde)*

KULYGIN: *(ve dveřích, poplašeně)* Kde je Máša? Není tady Máša? To je podivuhodné. *(Odejde) (Venku zvoní zvon, jeviště je prázdné)*

IRINA: *(za paravánem)* Olino! Kdo to tluče do podlahy?

OLGA: TO je zezdola. Doktor je opilý.

IRINA: TO je ale neklidná noc! *(Pauza)* Olino!

(Vyhlédne zpoza paravánu) Slyšelas to? Brigádu odvelí pryč, někam hodně daleko.

OLGA: TO jsou jenom řeči.

IRINA: Pak tady zůstaneme samy… Olino!

OLGA: NO?

IRINA: Miláčku, Olinko, *vážím* si barona, mám o něm to nejlepší mínění, je to skvělý člověk, provdám se za něho, souhlasím, ale slib mi, že pojedeme do Moskvy. Prosím tě na kolenou, pojeďme! Nic lepšího než Moskva na světě neexistuje! Pojeďme, Olino! Pojeďme!

Opona

ČTVRTÉ DĚJSTVÍ

Stará zahrada Prozorovových. Dlouhá jedlová alej, na jejímž konci je vidět řeku. Na druhém břehu je les. Vpravo je vidět terasu se stoly, na nichž stojí láhve a sklenice – je patrné, že se tu právě pilo šampaňské. Je poledne.

(Z ulice zřídka projde přes zahradu chodec; rychle tou cestou jde asi pět vojáků. Čebutykin sedí v křesle na zahradě, je v dobrém rozmaru, což ho neopustí po celé dějství; čeká, až ho zavolají; má hůl, na hlavě vojenskou „brigadýrku“. Irina, Kulygin [s vyznamenáním na krku a bez kníru] a Tuzenbach stojí na terase a loučí se s Fedotíkem a Rodem, kteří sestupují do zahrady; oba důstojníci mají polní uniformy)

TUZENBACH: *[se objímá s Fedotíkem)* Jste hodný, žili jsme v dobré shodě. *(Obejme Roda)* Ještě jednou… Sbohem, drahý příteli!

IRINA: Na shledanou!

FEDOTÍK: Nikoli na shledanou, ale sbohem, už se víckrát nikdy neuvidíme!

KULYGIN: Kdoví? *(Utírá si oči, usmívá se)* Já už se taky rozplakal.

IRINA: Někdy se ještě setkáme.

FEDOTÍK: Za deset let? Nebo za patnáct? To už se ale sotva poznáme, odměřeně se pozdravíme… (*Fotografuje)* Nehýbejte se! Ještě jednou, naposled.

RODE: *(obejme Tuzenbacha)* Už se neuvidíme… *(Líbá Irině ruku)* Děkuju vám, za všecko, za všecko!

FEDOTÍK: *(naštvaně)* Zůstaň stát!

TUZENBACH: Dá pámbu, uvidíme se. A pište nám. Určitě nám napište.

RODE: *(se rozhlédne po zahradě)* Sbohem, zahrado! *(Křičí)* Hip – hip! *(Pauza)* Sbohem, ozvěno!

KULYGIN: Ještě se tam v tom Polsku oženíte… Polka vás obejme a řekne: „Kochanie!“ *(Směje se)*

FEDOTÍK: *(pohlédne na hodinky)* Zbývá necelá hodina. Z naší baterie pojede lodí jenom Solený, ostatní jdeme s útvarem. Dneska tři baterie, zítra zase tři – a ve městě zavládne ticho a klid.

TUZENBACH: A pekelná nuda.

RODE: Kdepak je paní Marie?

KULYGIN: Máša je na zahradě.

FEDOTÍK: Chtěli jsme jí dát sbohem.

RODE: Sbohem, musíme jít, jinak se rozpláču… *(Rychle obejme Tuzenbacha a Kulygina, políbí Irině ruku)* Nádherně jsme si tady žili…

FEDOTÍK: *(Kulyginovi)* Tohle je na památku… zápisník s tužtičkou… Půjdeme tudy k řece… *(Odcházejí, oba se ohlížejí)*

RODE: *(křičí)* Hip – hip!

KULYGIN: *(křičí)* Sbohem!

(Fedotík a Rode potkají vzadu na jevišti Mášu, loučí se s ní; Máša odchází s nimi)

IRINA: Odešli… *(Sedne si na nejnižší schod terasy)*

ČEBUTYKIN: A zapomněli se rozloučit se mnou.

IRINA: A co vy?

ČEBUTYKIN: Já na to taky nějak zapomněl. Ostatně, brzo je uvidím, odcházím zítra. Tak, tak… Ještě zbývá celý den. Za rok mě dají do penze, přijedu sem a zbytek života strávím s vámi… Mně zbývá do penze jenom jeden rok… *(Strčí noviny do kapsy a vytáhne jiné)* Přijedu sem k vám a změním svůj život od základů… Bude ze mě libo… libovolně vyhovující, úplně spokojený tichošlápek…

IRINA: Ale změnit život byste měl, drahoušku. To byste nějak měl.

ČEBUTYKIN: Ano. Cítím to v kostech. *(Tiše si prozpěvuje)* Ca-rá-ra, bum-to-tu, sedím si u plotu…

KULYGIN: Doktor je nenapravitelný! Nenapravitelný!

ČEBUTYKIN: TO bych se musel vyškolit u vás. Pak bych se napravil.

IRINA: Fjodor si oholil kníry. Kdo se na to má dívat!

KULYGIN: A co je na tom?

ČEBUTYKIN: Řek bych vám, čemu je tecT váš obličej podobný, ale nemůžu.

KULYGIN: Na tom nic není! Tak se to dělá, to je modus vivendi. Ředitele máme bez knírků a já taky, co jsem inspektorem, chodím bez nich. Nikomu se to nelíbí, ale to je mi naprosto lhostejné. Já jsem spokojený. Ať mám kníry nebo nemám kníry, jsem úplně stejně spokojený… *(Sedne si) (Vzadu po jevišti tlačí Andrej kočárek, v němž spí dítě)*

IRINA: Doktore, drahoušku, vy jste byl včera na korze, co se tam stalo? Mě to strašně zneklidňuje!

ČEBUTYKIN: CO se stalo? Nic. To je pitomost. *(Čte noviny)* Prašť jako uhod!

KULYGIN: Říká se, že Solený včera potkal barona u divadla, na korze, a že snad…

TUZENBACH: Přestaňte, to už je vážně… *(Mávne rukou a odejde do domu)*

KULYGIN: A že snad… Solený měl začít nějak barona provokovat, ten si to líbit nedal, řek mu nějakou urážku…

ČEBUTYKIN: Nevím. Všecko to jsou cancy.

KULYGIN: Na teologické fakultě napsal nějaký profesor na seminární práci „Cancy!“ a posluchač to přečetl: „Sapsu!“ – myslel, že je to napsané

azbukou!… *(Směje se)* Podivuhodně směšné. Říká se, že Solený se snad zamiloval do Iriny, a že snad proto nenávidí barona… To je celkem pochopitelné. Irina je velice hodné děvče, je dokonce jako Máša, taky tak zádumčivá. Jenomže ty máš, Irino, jemnější povahu. Ačkoli Máša má ostatně taky velice dobrou povahu. Mám ji rád, Mášu. *(Za jevištěm se ozve „Hip – hip! Haló-ó!“)*

IRINA: *(sebou trhne)* Dneska mě všecko poleká. *(Pauza)*

Už mám všecko připravené, po obědě posílám zavazadla. Zítra se s baronem vezmeme a hned zítra odjedeme do cihelny a pozítří už jsem ve škole, začíná nový život. Snad mi nějak pámbu pomůže! Když jsem ty zkoušky na učitelku udělala, tak jsem se až rozplakala radostí z toho úspěchu…

(Pauza)

Každou chvíli přijede povoz pro zavazadla…

KULYGIN: TO je všecko moc hezké, jenomže je to všecko tak nějak neseriózní. Ale přeju ti z celého srdce, aby…

ČEBUTYKIN: *(dojatě)* Má skvělá děvenko… Zlato moje… Odešla jste daleko, už vás nedohoním. Zůstal jsem pozadu jako ten tažný pták, který zestárnul a nemůže už letět. Leťte, milé děti, leťte spánembohem! *(Pauza)* Pane inspektore, neměl jste si ty kníry oholit.

KULYGIN: Dejte už s tím pokoj! *(Vzdychne)* No, vojáci dneska odejdou, a všechno půjde zase postaru. Ať si říká, kdo chce, co chce, Máša je hodná, čestná žena, mám ji moc rád a děkuju osudu… Lidské osudy jsou různé… Tady u ak-cízu slouží jistý Kozyrev. Chodili jsme spolu do školy, nedostal se dál než do kvinty, protože za živého boha nemoh pochopit ut consecutivum. Teď žije v hrozné bídě, je nemocný, a já když ho potkám, tak mu říkám: „Buď zdráv, ut consecutivum!“ A on na to: „Ano, právě ut consecutivum“, a přitom kašle… Ale já mám celý život štěstí, jsem spokojený, dostal jsem dokonce státní vyznamenání a sám teď učím jiné to ut consecutivum. Já jsem ovšem chytrý člověk, chytřejší než mnoho jiných, ale v tom štěstí nespočívá…

(V domě hraje někdo na piano Modlitbu panny)

IRINA: A zítra večer už neuslyším tuhle Modlitbu panny, už nebudu potkávat Protopopova… *(Pauza)*

Protopopov si sedí u nás v salóně. Přišel dokonce i dneska…

KULYGIN: Ředitelka ještě nepřijela?

IRINA: Ne. Poslali jsme pro ni. Kdybyste jen tušili, jak se mi tady těžko žije samotné, bez Oliny… Bydlí v gymnáziu, je ředitelka, celý den má nějakou práci, ale já jsem sama, nudím se, nemám do čeho píchnout a nesnáším už ten pokoj, kde bydlím… Řekla jsem si, že když mi není

souzeno žít v Moskvě, tak mi to není souzeno. To už je osud. Nedá se nic dělat… Bez boží vůle se na zemi ani lístek nepohne, to je pravda. Baron mě požádal o ruku… Tak jsem si to rozmyslela a udělám to. Baron je hodný člověk, to je obdivuhodné, jak je hodný… A najednou jako by mi narostla křídla, dostala jsem náladu, ulevilo se mi a zase mám chuť do práce, chuť do práce… jenomže včera se něco stalo a na mě jako když něco padne, nějaké tajemství…

ČEBUTYKIN: Sapsu. Cancy.

NATAŠA: *(z okna)* Ředitelka je tady.

KULYGIN: Přijela. Tak pojďme. *(Odcházíš Irinou do domu)*

ČEBUTYKIN: *(čte noviny a tiše si prozpěvuje)* Ca-rá--ra, bum-to-tu, sedím si u plotu…

(Přichází Máša. V pozadí jeviště veze Andrej kočárek)

MÁŠA: Tenhle si tu sedí a sedí…

ČEBUTYKIN: NO a co?

MÁŠA: *(si sedne)* Nic… *(Pauza)* Miloval jste mou matku?

ČEBUTYKIN: Velmi.

MÁŠA: A ona vás?

ČEBUTYKIN: *(po pauze)* To už si nevzpomínám.

MÁŠA: Je tady ten můj? Tak to kdysi říkávala naše kuchařka Marfa o svém policajtovi: ten můj. Je tady ten můj?

ČEBUTYKIN: Ještě ne.

MÁŠA: Když člověk krade štěstí po kousíčkách a pak ho ztratí, jako já, postupně zhrubne a dostane vztek… Tady *(ukáže si na hruď)* se to ve mně vaří… *(Hledí na Andreje, který veze kočárek)* No prosím, náš Andrej, bratříček… Všecky naděje jsou pryč… Tisíce lidí zvedalo zvon, stálo to spoustu práce a peněz, a najednou zvon upad a rozbil se. Najednou, zničehonic. Andrej taky tak…

ANDREJ: Kdy už konečně bude v tom domě klid?! To je pořád hluku!

ČEBUTYKIN: Brzy. *(Dívá se na hodinky)* Mám velmi staré hodinky, bicí… *(Natáhne je, hodinky odbíjejí)* První, druhá a pátá baterie vyráží přesně v jednu. *(Pauza)* A já zítra.

ANDREJ: Navždycky?

ČEBUTYKIN: Nevím, možná že se za rok vrátím. Ačkoli, čertví… prašť jako uhod… *(Je slyšet, že se někde daleko hraje na housle a harfu)*

ANDREJ: Město se vyprázdní. Jako když ho někdo přikreje poklopem… *(Pauza)*

Něco se včera u divadla stalo, všichni o tom mluví, ale já to nevím.

ČEBUTYKIN: Nic. Hloupost. Solený začal provokovat barona, ten se rozčilil a urazil ho a nakonec to dopadlo tak, že ho Solený musel vyzvat na

souboj… *(Dívá se na hodinky)* Už by měl, myslím… V půl jedné v lese, tamhle v tom, co je vidět za řekou… Prásk – bum. *(Směje se)* Solený si představuje, že je Lermontov, a píše dokonce básničky. No, žerty stranou, ale to už má třetí souboj.

MÁŠA: Kdo?

ČEBUTYKIN: Solený.

MÁŠA: A baron?

ČEBUTYKIN: CO baron? *(Pauza)*

MÁŠA: Mám v hlavě zmatek… Ale stejně říkám, že se jim to nesmí dovolit. Může barona zranit nebo i zabít.

ČEBUTYKIN: Baron je dobrák, ale o jednoho barona víc nebo míň – není to prašť jako uhoď? Ať si vystřelí! Prašť jako uhoď! *(Od řeky křik: „Haló! Hip – hip!“)*

Však počkáš. To křičí Skvorcov, sekundant. Sedí v loďce.

(Pauza)

ANDREJ: Mít souboj nebo se ho zúčastnit třeba jako lékař, je podle mého názoru prostě nemravné.

ČEBUTYKIN: TO se jenom zdá… My nejsme, nic na světě není, my neexistujeme, to se jenom zdá, že existujeme… A není to všecko prašť jako uhod?!

MÁŠA: Takhle celý den všichni jen mluví a mluví… *(Jde)* Člověk žije v tomhle podnebí, každou chvíli může padat sníh a navrch ještě tyhle řeči… *(Zastaví se)* Ne, dovnitř nepůjdu, nemůžu tam jít… Až přijde Veršinin, tak mi řekněte… *(Jde alejí) A* tažní ptáci už letí… *(Dívá se nahoru)* Labutě nebo husy… Milé, šťastné… *(Odejde)*

ANDREJ: Náš dům se vyprázdní. Odejdou důstojníci, odejdete vy, sestra se provdá a zůstanu tady v domě sám.

ČEBUTYKIN: A co žena?

(Ferapont vejde s úředními listinami)

ANDREJ: Žena je žena. Je čestná, slušná, no hodná, ale při tom všem něco v ní je, co ji degraduje na takové slepé tupé hovádko. V každém případě to není člověk. Říkám vám to jako příteli, jako jedinému člověku, kterému se můžu z duše vyznat. Miluju Natašu, to je pravda, ale někdy mi připadá, že je neuvěřitelně přízemní, a upadám do rozpaků, nemůžu pochopit za co, proč ji tak miluju, nebo přinejmenším, proč jsem ji tak miloval…

ČEBUTYKIN: *(vstane)* Já zítra odjíždím, kamaráde, možná, že se už nikdy neuvidíme, tak tady máš mou radu. Víš co? Obleč si čepici, vem do ruky hůl a odejdi… seber se a jdi pořád za nosem a neohlížej se. A čím dál odejdeš, tím líp.

(Solený jde v pozadí jeviště se dvěma důstojníky; když spatří Čebutykina, zatočí k němu; důstojníci jdou dál)

SOLENÝ: Doktore, nejvyšší čas! Už je půl jedné.

(Pozdraví Andreje)

ČEBUTYKIN: Hned. Všichni už mi lezete krkem.

Kdyby se na mě někdo ptal, Andreji, řekni, že přijdu hned… *(Vzdychá)* Ach – ach – ach! SOLENÝ: Ani vzdychnout nestačil a medvěd už s ním zatočil.

(Jde s ním) Copak hekáte, dědku?

ČEBUTYKIN: Vlez mi na záda!

SOLENÝ: CO se vám nelíbí?

ČEBUTYKIN: *(zlostně)* V rybníku velryby.

SOLENÝ: Dědek se zbytečně vzrušuje. Já si moc nedovolím, jenom ho postřelím jako sluku lesní.

(Vyndá voňavku a pokape si ruce) Dneska už jsem na ně vylil celou lahvičku a pořád jsou cítit.

Ruce mi páchnou mrtvolou.

(Pauza)

Tak, tak… Vzpomínáte si na tyhle verše? A on, vzbouřenec, hledá bouři, jako by v bouřích měl být klid…

ČEBUTYKIN: JO. Ani vzdychnout nestačil a medvěd už s ním zatočil.

(Odchází se Soleným. Je slyšet křik: „Haló! Hip – hip!“ Vejdou Andrej a Ferapont)

FERAPONT: Kdybyste podepsal ty lejstra…

ANDREJ: *(nervózně)* Dej mi pokoj! Prosím tě, dej mi pokoj! *(Odcházíš kočárkem)*

FERAPONT: Dyť lejstra jsou od toho, aby je lidi podepisovali…

(Odchází do pozadí jeviště. Vejde Irina a Tu-zenbach v slaměném klobouku. Kulygin jde přes jeviště a volá: „Mášo! Mášo, kde jsi!“)

TUZENBACH: To je myslím jediný člověk ve městě, který má radost, že vojáci odcházejí.

IRINA: TO je pochopitelné. *(Pauza)* Naše město se teď vyprázdní.

TUZENBACH: Já za chvilku přijdu, má milá.

IRINA: Kam jdeš?

TUZENBACH: Musím do města, abych… vyprovodil kamarády.

IRINA: TO není pravda… Nikolaji, proč jsi dneska tak roztržitý? *(Pauza)* Co se včera u divadla stalo?

TUZENBACH: *(udělá netrpělivý pohyb)* Za hodinu se vrátím a zase budu s tebou. *(Líbá ji ruku)* Má milovaná… *(Dívá se jí pozorně do tváře)* Už je to pět let, co tě miluju, a pořád si nemůžu zvyknout a ty se mi zdáš pořád

krásnější. Ty nádherné, překrásné vlasy! A ty oči! Zítra tě odvedu, budeme pracovat, budeme bohatí, mé sny se uskuteční. Budeš určitě šťastná. Jenom ta jedna věc, jenom ta: ty mě nemiluješ!

IRINA: TO není v mé moci. Budu tvou ženou, věrnou a pokornou, ale láska to není, co se dá dělat! *(Pláče)* Nikdy v životě jsem nemilovala. Tak jsem po lásce toužila, toužím už dávno, ve dne v noci, ale mé srdce je jako drahý zamčený klavír, od kterého se ztratil klíč. *(Pauza)* Máš takový neklidný pohled.

TUZENBACH: Nespal jsem celou noc. V mém životě není nic tak strašného, co by mě mohlo vylekat, a jenom ten zatracený klíč mě trápí a nedá mi spát… Řekni mi něco. *(Pauza)* Řekni mi něco…

IRINA: CO? CO mám říct?

TUZENBACH: Něco.

IRINA: Ale tak přestaň! Prosím tě! *(Pauza)*

TUZENBACH: Jaké maličkosti, jaké drobné hlouposti dostanou někdy v životě význam, najednou, zničehonic. Člověk se jim směje, jako se smával dřív, má je za hloupé maličkosti, a přesto jde a cítí, že už nemá sílu, aby se zastavil. Ale nemluvme o tom! Mám skvělou náladu. Zrovna jako bych poprvé v životě viděl tyhle jedle, javory, břízy a všechno se na mě zvědavě dívá a čeká. Krásné stromy a pod nimi se v podstatě musí taky krásně žít! *(Křik: „Haló! Hip-hip!“)*

Musím jít, už je čas… tady uschnul strom, ale přesto se spolu s ostatními kolébá ve větru, mám pocit, že i kdybych umřel, budu stejným způsobem součástí života, tak či onak. Sbohem, má milá… *(Líbá jí ruku)* Ty tvé doklady, kterés mi dala, leží u mě na stole, pod kalendářem.

IRINA: Půjdu s tebou.

TUZENBACH: *(S obavou)* Ne, ne! *(Rychle odchází, v aleji se zastaví)* Irino!!

IRINA: Ano?

TUZENBACH: *(neví, co říci)* Neměl jsem dneska ještě kávu. Řekni, aby mi ji uvařili… *(Rychle odchází) (Irina stojí v zamyšlení, potom odejde do pozadí jeviště a sedne si na houpačku. Vejde Andrej s kočárkem; objeví se Ferapont)*

FERAPONT: Milostpane, ty lejstra přece nejsou moje, ty patří ouřadu. Já jsem si je nevymyslel.

ANDREJ: Ach, kdepak je, kam zmizela moje minulost, když jsem byl mladý, veselý, chytrý, když jsem snil a vytříbeně myslel, když mou přítomnost a budoucnost ozařovala naděje? Proč je to tak, že sotva začneme žít, že jsou z nás nudní, šediví, nezajímaví, líní, lhostejní, zbyteční a nešťastní lidé… Naše město už existuje dvě stě let, má sto tisíc obyvatel,

ale není mezi nimi žádný, kdo by se nepodobal ostatním, žádný hrdina ani v minulosti ani v přítomnosti, žádný vědec, žádný umělec, žádný aspoň trochu pozoruhodný člověk, který by vzbuzoval závist nebo vášnivou touhu jít v jeho stopách… Všichni jenom jedí, pijí, spí, potom umírají… rodí se další a taky jenom jedí, pijí, spí, a aby se nudou nezbláznili, zpestřují si život hnusnými drby, vodkou, kartami, vedou malicherné soudní pře a ženy podvádějí své muže a muži lžou, tváří se, že nic nevidí, že nic neslyší, a drtivá sprostota působí zhoubně na děti, jiskra boží v nich uhasíná a stávají se z nich stejně ubohé tuctové mrtvoly, jako jsou jejich otcové a matky… *(Ferapontovi)* Co chceš?

FERAPONT: Cože? Podepsat lejstra.

ANDREJ: Ty se naotravuješ!

FERAPONT: *(mu podá papíry)* Vrátnej z finančního teď povídal… že snad v zimě prej bylo v Petrohradě dvě stě stupňů mrazu.

ANDREJ: CO žijem teď, to je odporné, ale když myslím na budoucnost, je mi dobře! Člověku se udělá líp, volněji se mu dýchá; a v dálce zasvitne světlo, vidím svobodu, vidím sebe a děti vysvobozené z lenosti, z pití piva, z husy se zelím, ze spánku po obědě, z podlého života na cizí účet…

FERAPONT: Že snad mělo pomrznout dva tisíce lidí. Všecky prej popadla hrůza. Buď v Petrohradě nebo v Moskvě – teď si nevzpomenu.

ANDREJ: *(uchvácen něžným citem)* Milé sestry, mé skvělé sestry! *(Se slzami v očích)* Mášo, sestřičko…

NATAŠA: *(V okně)* Kdo to tady tak nahlas mluví? To jsi ty, Andreji? probudíš Soničku. II ne faut pas faire du bruit, la Sophie est dormée déjá. Vous étes un ours. *(Rozzlobí se)* Když chceš mluvit, tak dej kočárek někomu jinému. Feraponte, jdi se s tím kočárkem projít!

FERAPONT: Ano prosím! *(Tlačí kočárek)*

ANDREJ: *(přistižené)* Mluvím potichu.

NATAŠA: *(se za oknem mazlíš chlapečkem)* Bobíku! Ty lumpíku! Bobík nechce poslouchat!

ANDREJ: *(si prohlíží listiny)* Tak dobře, podívám se na to, a co bude třeba, tak podepíšu, a ty to zase odneseš na správu… *(Čte listiny a odchází do domu) (Ferapont odváží kočárek dál do zahrady)*

NATAŠA: *(za oknem)* Bobíku, a jak se jmenuje maminka? Miláčku, miláčku! A kdopak je tohle? To je teta Olina. Řekni tetě: dobrý den, Olino!

(Potulní muzikanti, muž a dívka, hrají na housle a harfu; z domu vychází Veršinin, Olga a Anfisa a dlouho je mlčky poslouchají; přichází Irina)

OLGA: Naše zahrada je jako veřejný průchod, všichni tu chodí a jezdí. Anfiso, dej těm hudebníkům něco!

ANFISA: *(dává muzikantům peníze)* Tak běžte, ubožátka, pámbu s vámi.

(Muzikanti se ukloní a odejdou) Mají těžkej život. Kdo má břicho plný, tomu není do skoku, *(Irině)* Dobrý den, Irinko! *(Políbí ji)* Holčičko zlatá, já mám teďka život! To je život! V gymnáziu, v erárním bytě, spolu s Olinkou – pámbu si na mě vzpomněl na starý kolena. Jak-živa jsem, já ženská hříšná, takhle nežila… Byt je velkej, erární, mám svůj pokojíček a postýlku. Všecko erární. V noci se probudím a-panebože můj, svatá matko – jsem nejšťastnější na světě!

VERŠININ: *(pohlédne na hodinky) T.A* chvíli odcházíme. Musím jít. *(Pauza. Olze)*

Drahá slečno… Přeju vám všechno, všechno… Kde je Marie?

IRINA: Je někde v zahradě… Já se po ní podívám.

VERŠININ: Buďte tak laskavá. Spěchám.

ANFISA: Já se po ní taky podívám. *(Křičí)* Mášenko! *(Odchází s Irinou do zahrady)* Mášenko!

VERŠININ: Všechno má svůj konec. Tak se tedy loučíme i my. *(Dívá se na hodinky)* Město nám připravilo něco jako snídani, pilo se šampaňské, starosta měl řeč, jed jsem a poslouchal, ale v duchu jsem byl tady, u vás… *(Dívá se po zahradě)* Zvykl jsem si na vás.

OLGA: Jestlipak se ještě někdy uvidíme?

VERŠININ: Zřejmě ne. *(Pauza)*

Moje žena a obě holčičky ještě tady tak dva měsíce zůstanou, prosím vás, kdyby se něco stalo nebo kdyby něco bylo zapotřebí…

OLGA: Ano, ano, ovšem. Buďte klidný. *(Pauza)*

Zítra už ve městě nebude ani jeden voják, všechno bude jenom vzpomínka a pro nás ovšem začne nový život… *(Pauza)* Všecko vždycky dopadne jinak. Já nechtěla být ředitelkou, a přesto je ze mě ředitelka. Do Moskvy se zřejmě nepostěhujeme…

VERŠININ: NO… Děkuju vám za všechno… Promiňte, jestli něco nebylo v pořádku… Moc, strašně moc jsem toho napovídal – to mi taky promiňte, nevzpomínejte ve zlém.

OLGA: *(si utírá oči)* Cože ta Máša nejde?…

VERŠININ: CO bych vám ještě na rozloučenou řek? Na jaké téma si zafilozofovat? *(Směje se)* Život je těžký. Jeví se mnohým z nás prázdný a beznadějný, ale přesto, musíme si to přiznat, je pořád radostnější a lehčí a podle všeho není daleko doba, kdy bude naprosto radostný. *(Dívá se na hodinky)* Mám nejvyšší čas! Dřív bylo lidstvo zaměstnáno válkami a celou jeho existenci naplňovaly vpády, tažení, vítězství, ale teď je to všecko přežitek a zůstalo po tom obrovské prázdné místo, které zatím nemáme čím naplnit. Lidstvo vášnivě hledá a samozřejmě najde. Ach, kéž by to už bylo! *(Pauza)*

Víte, kdyby se k píli přidalo vzdělání a ke vzdělání pile… *(Pohlédne na hodinky)* Nicméně, já už musím jít…

OLGA: Tamhle jde. *(Vejde Máša)*

VERŠININ: Přišel jsem se rozloučit…

(Olga poodejde stranou, aby nepřekážela)

MÁŠA: *(mu hledí do očí)* Sbohem… *(Dlouhý polibek)*

OLGA: Dost už, dost… *(Máša velmi pláče)*

VERŠININ: Piš mi… Nezapomeň! Pusť mě… já už musím… Olgo, prosím vás, ujměte se jí, já už…nejvyšší čas… přijdu pozdě… *(Rozrušen políbí Olze ruku, potom ještě jednou obejme Mášu a rychle odejde)*

OLGA: Tak dost už, Mášo! Přestaň, miláčku!… *(Vejde Kulygin)*

KULYGIN: *(rozpačitě)* To nic, ať si popláče, ať si… Má hodná Mášo, má dobrá Mášo… Ty jsi má žena a já jsem šťastný, ať se stalo cokoliv… Já si nestěžuju, vůbec nic ti nevyčítám… Tady Olga mi to dosvědčí… Začneme zase žít postaru a já ti ani slovem, ani narážkou…

MÁŠA: *(zadržuje pláč)* Na břehu moře dub se tyčí, řetězem zlatým upoután… Začínám bláznit… Na břehu moře… dub se tyčí…

OLGA: Uklidni se, Mášo… Uklidni se… Trochu vody jí dej.

MÁŠA: Já už nepláču…

KULYGIN: Ona už nepláče… je hodná… *(je slyšet vzdálený výstřel)*

MÁŠA: Na břehu moře dub se tyčí, řetězem zlatým upoután… stůl se tyčí… dub se tyčí… Já to pletu… *(Pije vodu)* Zpackanej život… nic teď už nepotřebuju… Já se hned uklidním… Všecko je mi jedno… Dub na břehu moře… Proč mě to pořád pronásleduje? Všecko se mi v hlavě popletlo. *(Vejde Irina)*

OLGA: Uklidni se, Mášo… No, takhle je to správné… Pojďme dovnitř.

MÁŠA: *(zlostně)* Tam nejdu. *(Rozpláče se, ale hned přestane)* Do toho domu nejdu a nikdy už nepůjdu…

IRINA: Pojďte, posedíme tady, třeba mlčky. Vždyť já zítra odjíždím… *(Pauza)*

KULYGIN: Včera jsem ve třetí třídě zabavil jednomu klukovi tyhle vousy… *(Vezme si falešné kníry a plnovous)* Vypadám jako učitel němčiny… *(Směje se)* Nemám pravdu? Jsou to rošťáci, ti kluci.

MÁŠA: Vážně, vypadáš jako váš Němec.

OLGA: *(se směje)* Ano.

(Máša pláče)

IRINA: Tak už dost, Mášo.

KULYGIN: Jako náš Němec…

(Vejde Nataša)

NATAŠA: *(panské)* A co? U Soničky počká pan Protopopov a Bobíka ať

uspí milostpán. To je práce s těmi dětmi!… Irino, to je taková škoda, že už zítra odjíždíš. Zůstaň ještě aspoň týden. *(Spatří Kulygina a vykřikne; ten se směje a sundá si falešné vousy)* Fuj, vy jste mě ale vyděsil! *(Irině)* Zvykla už jsem si na tebe a teď se mám s tebou rozloučit, myslíš si, že to nic není? Do tvého pokoje přestěhuju Andreje s jeho houslemi – ať si vrže tam! – a do jeho pokoje dám Soničku. Úžasné, skvělé dítě! To je vám sídlo! Dneska se na mě koukla těma svýma očičkama – a najednou „máma“!

KULYGIN: Je to hezké dítě, to je pravda.

NATAŠA: Takže zítra už tady budu sama. *(Vzdychne)* Především dám vykácet tuhle jedlovou alej, potom tady ten javor… Večer nikdy nevypadá hezky… *(Mně)* Ten pásek ti vůbec nesluší, miláčku… To je nevkus. Měla bys mít něco světlého. A tady všude mi budou muset zasadit kytičky, všude kytičky a bude tady vůně… *(Přísně)* Proč se tady na lavici válí vidlička? *(Cestou do domu, panské)* Ptám se, proč se tady na lavici válí vidlička? *(Křičí)* Držte hubu!

KULYGIN: Ta se rozpálila!

(Za jevištěm hraje hudba pochod; všichni poslouchají)

OLGA: Odcházejí. *(Vejde Čebutykin)*

MÁŠA: Naši odcházejí. Co se dá dělat…? Šťastnou cestu! *(Kulyginovi)* Jdeme domů… Kde mám klobouk a pláštěnku?

KULYGIN: Odnesl jsem je… Hned to přinesu. *(Běží do domu)*

OLGA: Ano, teď můžeme jít domů. Už je čas.

ČEBUTYKIN: Slečno!

OLGA: Ano? *(Pauza)* Prosím.

ČEBUTYKIN: Totiž… Já nevím, jak bych vám to řek… *(Šepta jí něco do ucha)*

OLGA: *(se lekne)* To není možné!

ČEBUTYKIN: Je… takovej zádrhel… Jsem unavený, k smrti unavený, už neřeknu ani slovo… *(Rozzlobeně)* A stejně je to všecko – prašť jako uhod!

MÁŠA: Co se stalo?

OLGA: *(obejme Irinu)* Dneska je strašný den… Nevím, jak ti to mám říct, drahá Irino…

IRINA: Co? Tak mluvte, co se stalo? Proboha! *(Pláče)*

ČEBUTYKIN: Teď v souboji byl baron zabit.

IRINA: *(tiše pláče)* Já to věděla, já to věděla…

ČEBUTYKIN: *(si vzadu na jevišti sedne na lavičku)* Jsem unavený… *Vytáhne z kapsy noviny)* Ať si popláčou… *(Tiše si prozpěvuje)* Ca-rá-ra, bum-to-tu, sedím si u plotu… Copak to není prašť jako uhoď!? *(Tři sestry stojí, tisknou se k sobě)*

MÁŠA: Ach, jak ta hudba hraje! Odcházejí od nás, jeden odešel

naprosto, naprosto, navždycky, zůstaly jsme samy, abychom začaly život znova od začátku. Musí se žít… Musí se žít…

IRINA: *(si položí hlavu Olze na prsa)* Přijde doba, všichni se doví, proč to všechno bylo, k čemu to utrpení, už to nebude žádné tajemství, ale zatím se musí žít… musí se pracovat, jenom pracovat! Zítra odjedu sama, budu učit na škole a celý svůj život dám těm, kdo ho možná potřebují. Je podzim, brzy přijde zima, všecko zapadá sněhem, ale já budu pracovat, budu pracovat…

OLGA: *(objímá obě sestry)* Hudba hraje tak vesele, tak optimisticky, a člověku se chce žít! Bože můj! Uplyne čas a my odejdeme na věky, zapomenou na nás, zapomenou na naše tváře, naše hlasy, zapomenou, kolik nás bylo, ale naše utrpení se změní v radost lidí, kteří budou žít po nás, na zemi nastane mír a štěstí a lidi dobrým slovem uctí památku těch, kdo žijí teď, a poděkujou jim. Milé sestry, život ještě neskončil. Tak tedy budeme žít! Hudba hraje tak vesele, tak radostně, a člověku připadá, že zbývá už jen maličko a dovíme se, proč žijeme, proč trpíme… Kdyby to člověk věděl, kdyby to věděl! *(Hudba hraje stále tišeji a tišeji, Kulygin přináší klobouk a pláštěnku, je veselý, usmívá se; Andrej veze kočárek, ve kterém sedí Bobík)*

ČEBUTYKIN: *(si tiše prozpěvuje)* Ca-rá-ra bum-to-tu, sedím si u plotu… *(Čte noviny)* Prašť jako uhoď! Prašť jako uhoď!

OLGA: Kdyby to člověk věděl, kdyby to věděl!

Opona